

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Hävningsskyldighet vid befarat avtalsbrott

En köprättslig argumentationsanalys

Examensarbete, 30 hp, vårterminen 2021

Juristprogrammet, Juridiska Institutionen

Författare: **Alice Nordman**

Handledare: Jakob Heidbrink

Innehållsförteckning

Förkortningar	3
Kapitel 1 Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställning	6
1.3 Avgränsningar	7
1.3.1 Regleringens dispositivitet	7
1.3.2 62 § andra meningen köplagen och 72(2) CISG	8
1.3.3 Täckningstransaktioner	8
1.3.4 Skadebegränsningspliktens effektivitet	9
1.4 Metod	9
1.4.1 Litteratur	12
1.4.2 Språk	13
1.5 Terminologi	14
Kapitel 2. Köplagen	15
2.1 Tillkomst och tillämpningsområde	15
2.2 Köpeavtalet	16
2.3 Avtalsbrott och påföljder	16
2.4 Hävning och dess rättsverkningar	18
2.5 Befarat avtalsbrott	20
2.5.1 Hävning vid befarat avtalsbrott	20
2.5.1.1 Hävningsgrund	21
2.5.1.2 Står klart	22
2.5.2 Stoppningsrätt	23
2.6 Skadestånd och skadebegränsningsplikt	24
2.6.1 Skadebegränsningsplikt	25
2.6.1.1 Skäliga åtgärder	26
Kapitel 3. The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods	28
3.1 Tillämpningsområde	28
3.2 Köpeavtalet	29
3.3 Avtalsbrott och påföljder	29
3.4 Hävning och dess rättsverkningar	30
3.5 Befarat avtalsbrott	30
3.5.1 Hävning vid befarat avtalsbrott	30
3.5.1.1 Is clear	32
3.5.1.2 Fundamental breach	33
3.5.2 Stoppningsrätt	33
3.6 Skadestånd	34
3.6.1 Skadebegränsningsplikt	34

Kapitel 4. Hävningsrätt eller hävningskyldighet; några argumentationsmodeller	36
4.1 Hävningskyldighet	37
4.1.1 Skadebegränsningspliktens inträde	37
4.1.2 Medveten passivitet	37
4.1.3 Täckningstransaktioner	39
4.1.4 Stoppningsrätten som skyldighet	39
4.1.5 Rätt att kräva fullgörelse är begränsad	39
4.1.6 Köplagens disposivitet	40
4.2 Hävningsrätt	41
4.2.1 Tillämparen uppmanas till försiktighet	41
4.2.2 Skadebegränsningsplikten inträde och avgränsning	41
4.2.3 Hävning vid befarat avtalsbrott är inte en självklarhet	43
4.2.4 Obefogade hävningar	44
4.2.5 Objektiva omständigheter som indikation	46
4.2.6 Talan vid tvist	47
4.2.7 Marknadspriset	48
4.2.8 Skadebegränsningsplikten är inte en skyldighet	49
4.3 Lojalitet	49
4.3.1 Skillnad mellan rättstraditioner	49
4.3.2 Lojalitetsplikt	50
4.3.3 Avtalet som en samverkansform	51
4.3.4 God sed	51
4.3.5 Lojalitetspliktens föränderlighet	52
Kapitel 5. Analys och diskussion	53
5.1 Avtalets syfte	53
5.2 Skadebegränsningspliktens inträde	54
5.3 Rätt att kräva fullgörelse	55
5.4 Risken för obefogade hävningar	56
5.4.1 Medvållandeansvar	56
Kapitel 6. Sammanfattning och slutsats	58
Käll- och litteraturförteckning	60

Förkortningar

Köplagen	Köplag (1990:931)
KöpL	Köplag (1990:931)
Köplagspropositionen	Prop. 1988/89:76
Avtalslagen	lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.
CISG	United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods
Internationella köplagen	United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods
UNIDROIT	International Institute for the Unification of Private Law
UNIDROIT Principles	UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts
Prop.	Proposition
SOU	Statens offentliga utredningar
f.	och följande sida
ff.	och efterföljande sidor
jfr.	jämför
m.fl.	med flera
nr.	nummer

Kapitel 1 Inledning

1.1 Bakgrund

En för skadeståndsrätten allmän princip är att den skadelidande, för att ha rätt till full ersättning för sin skada, ska vidta åtgärder för att söka begränsa den skada han eller hon drabbats av.¹ Principen gäller även inomobligatoriska förhållanden och kommer till uttryck i 70 § köplagen (1990:931). Den skadelidande avtalsparten måste vidta skäligen åtgärder för att få full ersättning för en skada till följd av motpartens avtalsbrott. Rekviritet "skäligen åtgärder" skapar utrymme för bedömning och den skadelidande partens individuella förutsättningar kan spela roll för vilka åtgärder parten förväntas vidta. Av vikt för bedömningen är vilka möjligheter till begränsning av skadan som förelåg vid skadans inträffande och i vilken utsträckning den skadelidande parten kände till dessa möjligheter. Klart står dock att den skadelidande parten måste vidta de åtgärder som en förnuftig person skulle gjort i den skadelidande partens ställe.²

Vad som hittills är sagt avser händelsen av avtalsbrott. Vad som gäller vid ett befarat avtalsbrott, även kallat anteciperat avtalsbrott, är dock inte helt klart. Det blir därför aktuellt att studera hur skadebegränsningsplikten förhåller sig till 62 § köplagen som ger varje part rätt att häva köpet om det står klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa.

Att hävning vid befarat avtalsbrott kan vara en skälig åtgärd för att begränsa skadan enligt köplagen 70 § råder det inget tvivel om. Noteras bör dock att hävningen innebär ett risktagande för den hävande parten eftersom både prognos- och beviskraven avseende hävningsförutsättningarna vid befarat avtalsbrott är mycket högt ställda. Den hävande parten riskerar att göra en obefogad hävning vilket skapar rättsliga förutsättningar för motparten att i sin tur häva avtalet.³

¹ T. Håstad 2009, s. 211.

² Kihlman m.fl. 2017, s. 630.

³ Ramberg & Herre 2019, *Köplagen: en kommentar*, s. 541 och K. Håstad 2010, s. 274.

Huruvida skadebegränsningsplikten sträcker sig så långt att hävningsrätten vid befarat avtalsbrott utgör en skyldighet är inte alldeles klart. Inte heller i doktrinen avseende den internationella köprättsliga regleringen råder det fullständig enighet i frågan.⁴ Eftersom den svenska köplagen är utformad med *United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* (i det fortsatta kallad "den internationella köplagen" eller förkortad CISG) som förebild⁵ finns det anledning att så långt som möjligt harmonisera hela den köprättsliga regleringen, inte minst eftersom allt fler avtal är gränsöverskridande.⁶ I köplagspropositionen anfördes att det bör vara en strävan att harmonisera köplagen med CISG så långt det går, både i fråga om systematik så väl som i innehåll och att onödiga skillnader mellan internationella och nationella köp bör undvikas.⁷

Den svenska köprättsliga litteraturen förefaller vid första anblick vara förhållandevis enhetlig avseende hävningsrätt vid befarat avtalsbrott i förhållande till skadebegränsningsplikten. Uppfattningen verkar vara att någon skyldighet att häva inte föreligger. Trots detta omnämns problematiken i litteraturen, delvis med hänvisning till den internationella köplagen och doktrinen därom, vilket skapar utrymme för diskussion avseende de rättsliga konstruktionerna i köplagen.

Frågan om ett eventuellt hävningstvång diskuterades flitigt under konferensen⁸ i Wien 1980 då CISG antogs.⁹ Flera representanter menade att den reglering som sedan kom att antas avseende befarat avtalsbrott och skadebegränsningsplikt är för snäv eftersom den inte utgör en skyldighet att utöva varken stoppningsrätt eller hävningsrätt i skadebegränsande syfte.¹⁰ Det var enligt dessa kritiker fortsatt möjligt att kräva fullgörelse utan att bryta mot skadebegränsningsplikten.¹¹ Syftet med

⁴ se exempelvis Ramberg & Herre 2016, s. 506 och Herre 1996, s. 555, 594, 627 ff..

⁵ jfr. Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 32.

⁶ Zeller 2007, s. 1.

⁷ Prop. 1988/89:76, s. 24 f..

⁸ United Nations Conference on Contracts for the International Sale of Goods.

⁹ Knapp i Bianca & Bonell 1987, s. 565.

¹⁰ Knapp i Bianca & Bonell 1987, s. 565, jfr. Official Records, s. 396-398.

¹¹ Knapp i Bianca & Bonell 1987, s. 565.

skadebegränsningsplikten i CISG var att främja skadebegränsande åtgärder och regleringen var tänkt att tolkas mot bakgrund av detta syfte. Av vikt var dock att tolkningen inte skulle medföra alltför extensiva tolkningar och skapa incitament för parterna att undslippa sina åtaganden enligt avtalet.¹² Mot bakgrund av diskussionen under konferensen framstår regleringens tillämpningsområde som något otydligt och oenigheten skapar därmed utrymme för argumentation och diskussion i frågan avseende den internationella köplagen.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är inledningsvis att, genom såväl internationella som nationella rättskällor, förklara rätten till hävning vid befarat avtalsbrott samt skadebegränsningsplikten och hur dessa förhåller sig till varandra. Vidare syftar framställningen till att identifiera de argumentationsmodeller som kan användas för skilda tolkningar av de rättsliga konstruktionerna.

Uppsatsen tar sin utgångspunkt i köplagen och hur den köprättsliga regleringen ska förstås. I avsaknad av heltäckande och utförlig litteratur avseende köplagen där frågeställningen diskuteras har uppsatsens undersökningsfält utvidgats till att omfatta den internationella köplagen och doktrinen därom. Eftersom det nationella köprättsliga systemet till stor del är harmoniserat med det internationella finns anledning att studera doktrinen avseende den internationella köprättsliga regleringen och låta den få inflytande vid förståelse av köplagen. Att rättsläget inte heller i den internationella rätten är helt klart minskar möjligheterna till att med framgång konsultera CISG och doktrinen därom vid tillämpning av köplagen.

Det sagda har fått till följd att uppsatsen syftar till att diskutera de rättsliga konstruktionerna och hur de ska förstås snarare än de två regelverkens respektive bestämmelser. Grundpremisen för uppsatsen är att en enhetlig reglering är eftersträvansvärd och att någon närmre distinktion mellan de två regelverken och dess rättskällor inte är nödvändig. Förhoppningen är därför att arbetet och de resonemang som

¹² Knapp i Bianca & Bonell 1987, s. 566.

förs kan ha bäring på de rättsliga konstruktionerna oberoende av de två regelverkens specifika bestämmelser.

Sammantaget kan sägas att uppsatsen syftar till att uppmärksamgöra de argument för respektive mot att förstå hävningsrätten vid befarat avtalsbrott som en hävningskyldighet. Därtill syftar uppsatsen till att identifiera centrala bedömningspunkter i förhållande till de identifierade argumenten. Intentionen är att läsaren vid slutet av uppsatsen ska ha fått insikt i de rättsliga konstruktionerna, vilka argument som talar för respektive tolkning av bestämmelserna och hur jag, som uppsatsens författare, ställer mig i frågan.

1.3 Avgränsningar

1.3.1 Regleringens dispositivitet

Av köplagens inledande bestämmelser framgår lagens tillämpningsområde. Centralt för denna uppsats är att konstatera att lagen endast är tillämplig i den mån konsumentköplagen (1990:932) eller lagen (1987:822) om internationella köp inte är tillämpliga. Detta följer av 4 och 5 §§ köplagen. Av 3 § köplagen framgår att lagens bestämmelser endast ska tillämpas i den mån inte annat följer av avtalet, av praxis som har utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja som måste anses bindande för parterna. Lagen är med andra ord dispositiv. Den internationella köplagen är också dispositiv vilket framgår av artikel 6 CISG.

Att regleringen är dispositiv föranleder i sig inte några bekymmer avseende uppsatsens frågeställning men bör ändå nämnas eftersom framställningen i det fortsatta utgår från att CISG respektive köplagen är tillämplig och alltså inte avtalats bort på något vis. Denna framställning har med andra ord en teoretisk utgångspunkt där regleringen tillämpas utan särlösningar i avtalet. Denna avgränsning görs trots att nästan all kommersiell obligationsrättslig reglering bygger på avtalsfrihet och därmed sällan tillämpas som en indispositiv reglering.¹³ Framställningen tar sikte på att utreda innebörden av dels lagtext,

¹³ Kihlman 2015, s. 51.

dels konventionstext och någon fullständig bild av det köprättsliga systemet genom sedvanerätt eller praxis kommer därför varken behandlas eller återges.

1.3.2 62 § andra meningen köplagen och 72(2) CISG

Rätt till hävning vid befarat avtalsbrott regleras i 62 § köplagen. Den part som drabbas av hävningen, det vill säga den part som agerat på ett sätt som fått den andra parten att befaras avtalsbrott, kan göra hävningen verkningslös genom att ställa godtagbar säkerhet för sin fullgörelse. Möjligheten att ställa säkerhet för fullgörelsen framgår av 62 § andra meningen respektive artikel 72(2) CISG men någon djupare analys av möjligheten genomförs inte i denna uppsats. Uppsatsen tar alltså endast sikte på vad som framgår av 62 § första meningen köplagen.

1.3.3 Täckningstransaktioner

När man talar om skadeståndsbegränsning i förhållande till köprättsliga avtalsbrott talar man ofta om täckningsköp. Ett täckningsköp är det köp en skadelidande part med hänvisning till skadebegränsningsplikten förväntas vidta för att konsekvenserna av motpartens avtalsbrott ska minimeras. Genom att i direkt anslutning till ett avtalsbrott vidta ett täckningsköp är syftet att följdskadorna av avtalsbrottet ska bli mindre omfattande. Med begreppet "täckningsköp" avses ett köp av en likadan vara som enligt det ursprungliga köpeavtalet inom skälig tid efter hävningen.¹⁴ Vad som nu är sagt avser täckningsköp vid säljarens avtalsbrott. Detsamma gäller vid köparens avtalsbrott då säljaren förväntas vidta en täckningstransaktion i form av en täckningsförsäljning.

Täckningstransaktioner är en viktig aspekt av skadebegränsningsplikten inte minst eftersom täckningstransaktionens skadebegränsande effekt kan variera kraftigt. Täckningstransaktionernas betydelse för skadebegränsningsplikten kommer dock i största möjliga mån att utelämnas från framställningen med hänvisning till utrymmesbrist. Det förekommer därmed förenklade resonemang för att undvika allt för långa avsnitt utan tydlig relevans i förhållande till frågeställningarna.

¹⁴ T. Håstad 2009, s. 201.

1.3.4 Skadebegränsningsplikten effektivitet

Uppsatsen behandlar inte vidtagna skadebegränsande åtgärders effektivitet. Huruvida en hävning vid befarat avtalsbrott faktiskt begränsar skadan är således en diskussion som faller utanför uppsatsens ramar. Denna avgränsning motiveras av att skadebegränsningsplikten inte ställer något krav på att den skadebegränsande åtgärden ska vara effektiv.¹⁵

1.4 Metod

Uppsatsen aktualiserar frågeställningar av olika karaktär vilka kräver olika metoder och tillvägagångssätt. I detta avsnitt redogörs för de metoder som använts i arbetet med uppsatsen.

Framställningen inleds med kapitel två och tre som tillsammans utgör uppsatsens deskriptiva del. I dessa två kapitel redogörs för hur köplagen respektive internationella köplagen formulerar och hanterar befarat avtalsbrott. Motsvarande görs också avseende skadebegränsningsplikt. För att undvika en allt för repetitiv framställning där två regelverk med till viss del liknande innehåll presenteras i följd redogörs först för köplagen förhållandevis detaljerat. Därefter redogörs för och kommenteras den internationella regleringen enligt motsvarande systematik som, och till viss del i förhållande till, köplagen. Eftersom kapitel tre till viss del är en jämförelse mellan köplagen och den internationella köplagen kan metoden i den mån kapitlet jämför regelverken beskrivas som analytisk. Med denna metod och disposition uppmärksammas läsaren på de skillnader som finns mellan regelverken och besparas samtidigt en onödigt lång uppsats.

Avsikten med kapitel två och tre är att presentera och beskriva rätten de lege lata. Därför har traditionella rättskällor så som lagstiftning, förarbeten och doktrin använts.¹⁶ Förarbeten och doktrin har i huvudsak använts för förståelse av rekvisit och hur bestämmelserna i lagtexten är avsedda att användas.

¹⁵ Kihlman m.fl. 2017, s 631.

¹⁶ Sandgren 2015, s. 40.

Under arbetet med uppsatsen har det varit svårt att finna användbar praxis att referera i klargörande syfte. Avsaknaden av utbredd hänvisning till praxis förklaras alltså av att några i förhållande till frågeställningen lämpliga rättsfall inte har anträffats i arbetet med uppsatsen.¹⁷ Den praxis som finns avseende den internationella köplagen är dessutom, trots att tolkning enligt artikel 7 CISG ska vara enhetlig, inte enhetlig.¹⁸ Avsaknaden av praxis är ett beklagligt metodproblem särskilt mot bakgrund av att praxis är en viktig beståndsdel i rättskälleläran.¹⁹

I avsaknad av praxis har doktrin fått en framträdande och avgörande roll genom övertygande argumentation.²⁰ I enlighet med de avgränsningar som gjorts har rättskällorna sedvänja och handelsbruk inte alls använts. Uppsatsen tillämpar i denna del, trots avsaknad av både tillämpning av praxis och sedvänja, en rättsdogmatisk metod med utgångspunkt i rätten de lege lata.

Det som framgår vid tillämpning av den rättsdogmatiska metoden ligger sedan till grund för uppsatsens fortsatta rättsanalytiska metod.²¹ Efter att läsaren fått en överblick över de två regelverken och hur de hanterar de rättsliga konstruktionerna är efterföljande kapitel av analytisk karaktär, dock med rättsdogmatiska inslag.

I uppsatsens fjärde kapitel presenteras, beskrivs och utvecklas argument och argumentationsmodeller för respektive mot att förstå den köprättsliga hävningsrätten som en hävningsskyldighet. Kapitlet är uppdelat dels efter i vilken riktning respektive argument talar, dels efter olika typer av argument. Argumenten återfinns till största del i köprättens omfattande doktrin. Med hänvisning till den rättsanalytiska metodens friare

¹⁷ De avgöranden som aktualiserar uppsatsens frågeställningar avser i huvudsak huruvida en täckningstransaktion genomförts på ett tillfredsställande sätt efter att avtalet hävts vid befarat avtalsbrott, se exempelvis *Downs Invest P/L v. Perwaja Steel SDN BHD*, CLOUT nr. 631, Supreme Court of Queensland, Australien, 17 november 2000, SC No 10680 of 1996 eller *Italian shoes case XIII*, CLOUT nr. 130 Oberlandesgericht Düsseldorf, Tyskland, 14 januari 1994, 17 U 146/93.

¹⁸ se exempelvis Kihlman 2015, s. 594.

¹⁹ Kleineman 2013, s. 28.

²⁰ jfr. Kleineman 2013, s. 28.

²¹ jfr Sandgren 2015, s. 46.

förhållningssätt till traditionella rättskällor²² är ett fåtal argument av mer självständig karaktär. De självständiga argumenten är resultatet av egna reflektioner under arbetets gång och vidareutveckling av argument som återfinns i andra delar av litteraturen. Kapitel fyra är således deskriptivt i den mån den återger de i litteraturen funna argumenten och analytisk och självständigt i den mån jag utvecklat argumentationen.

Den rättsanalytiska metoden i fjärde kapitlet innehåller även inslag av komparativ metod.²³ Tillämpning av den komparativa metoden syftar till att identifiera likheter och skillnader mellan olika rättstraditioner eller rättsordningar och hur dessa påverkar hur bestämmelserna kan förstås.

Efter en presentation av argumenten utgör kapitel fem uppsatsens huvudsakliga analytiska kapitel. I kapitel fem diskuteras de tidigare identifierade argumenten och de centrala bedömningspunkterna i förhållande till uppsatsens frågeställningar. Annorlunda uttryckt ställs argument i motsättning, men med liknande kärna eller utgångspunkt, mot varandra. En utförlig analys och diskussion förs i förhållande till bedömningspunkterna för att uppmärksamma de avvägningar som ligger till grund för förståelse av bestämmelserna. Kapitel fem tillämpar en rättsanalytisk metod och syftar dels till att kritiskt studera argumenten i föregående kapitel, dels till att utveckla argumentationen.

Uppsatsen sammanfattas i framställningens sjätte kapitel. Den internationella regleringen är komplex och många meningsskiljaktigheter och avvägningar ligger bakom varje formulering och ord i CISG. En ändring i regleringen kan därför svårligen åstadkommas även om en sådan ändring endast skulle ske i förtydligande syfte. Med anledning av det nyss sagda avslutas uppsatsen inte med ett förslag på förändring av varken den internationella köplagen eller den svenska köplagen. Kärnan är istället att konstatera att bestämmelserna kan förstås på olika sätt. Kapitel sex avslutas med att jag tar ställning och presenterar min uppfattning i förhållande till om hävningsrätten vid befarat avtalsbrott ska förstås som en hävningskyldighet.

²² Sandgren 2015, s. 45.

²³ jfr Sandgren 2015, s. 47.

1.4.1 Litteratur

I arbetet med denna uppsats har litteratur av utländska likväl som av svenska författare konsulterats och studerats. Avseende den svenska lagstiftningen har Ramberg, Herre och Kihlmans omfattande framställningar varit centrala och uppsatsen får i den delen anses ha sin grund i deras sammantagna uppfattning om regleringen. Munukkas lagkommentar till köplagen har fungerat som ett inledande stöd i arbetet med uppsatsen. Vidare har även Munukkas avhandling från 2007 om kontraktuell lojalitetsplikt studerats och hänvisats till avseende flera intressanta resonemang och argumentationer.

Vid en inledande inläsning och förståelse för köprättens internationella regelverk har återigen Ramberg, Herre och Kihlmans respektive framställningar avseende CISG studerats. Detta metodval är delvis problematiskt eftersom de alla var och är svenska jurister och det är därför naturligt att deras kommentarer är skrivna ur ett svenskt perspektiv med den svenska köplagen som jämförelsepunkt. För att överkomma detta metodproblem har jag i förhållandevis stor utsträckning studerat utländsk doktrin. Förhoppningen har varit att skapa en större och mer nyanserad förståelse för den internationella köprätten och de avvägningar som ligger till grund för regleringen. Jag har i denna del konsulterat flera centrala verk inom den internationella köprättsliga doktrinen däribland litteratur av eller sammanställd av Bianca och Bonell, Schwenzer och Schlechtriem och Enderlein och Maskow. Även Honnold och Fletcher har studerats då deras uppfattning i förhållande till frågeställningen i denna uppsats skiljer sig något från övrig internationell litteratur.

Slutligen kan i denna del sägas att Bergem och Rognlien, vars verk också utgjort en del av den studerade litteraturen, är norska jurister. Den norska rättstraditionen liknar den svenska och den svenska köplagen från 1905 utformades genom ett nordiskt lagstiftningssamarbete²⁴. Den norska köplagen från 1907²⁵ stämmer i allt väsentligt överens med den svenska köplagen från 1905.²⁶ Den norska och den svenska köprätten är alltså i stor utsträckning mycket lika varandra. En viktig skillnad regleringarna emellan

²⁴ KöpL * Karnov.

²⁵ lag av den 24 maj 1907 "Lov om kjøb".

²⁶ Almén 1960, s. 3.

är dock att den norska lagstiftaren 1988 ratificerade CISG genom transformation. Reglerna i CISG är med andra ord en del av den norska köplagen^{27,28}. I Sverige ratificerades den internationella köplagen som en så kallad blankettlag genom lag (1987:822) om internationella köp. Bergem och Rognlien är alltså verksamma i en liknande rättslig kontext som de svenska jurister som hänvisats till. Därför är Bergem och Rognlien inte att betrakta som internationell doktrin i samma utsträckning som övrig internationell litteratur.

I detta sammanhang kan också sägas att den danska juristen Lookofskys framställning uttryckligen är skriven ur ett skandinaviskt perspektiv. Det medför att inte heller hans framställning är att betrakta som internationell i samma utsträckning som den övriga internationella doktrin som använts i arbetet.

Inledningsvis konsulterades den litteratur som hänvisats till i den svenska litteraturen. Vidare stod det klart för mig att den internationella litteraturen i viss utsträckning korshänvisar till varandra. Eftersom uppfattningen i doktrinen, trots att viss korshänvisning förekommer, inte är enhetlig bedömer jag att jag genom framställningen förmedlar en representativ bild av både rätten och doktrinen som helhet.

Vad som är sagt avseende litteratur är på intet sätt uttömmande utan ska endast förstås som utgångspunkten för framställningen och dess metod. Ytterligare litteratur har studerats och refereras därför också i denna framställning. Den köprättsliga litteraturen är mycket omfattande, både på nationell och internationell nivå. En begränsning har därför varit nödvändig.

1.4.2 Språk

CISG är en internationell konvention med ett begränsat antal originalversioner. Engelska, franska, arabiska, kinesiska, ryska och spanska är konventionens sex originalspråk. Det finns en svensk översättning som delvis tillämpas i uppsatsen. Med särskild betoning på att den svenska versionen är just en översättning utgår denna framställning i mycket stor

²⁷ lag av den 13 maj 1988 "Lov om kjøp".

²⁸ KöpL * Karnov.

utsträckning från den engelska originalversionen. Detta metodval beror på att den studerade doktrinen är engelskspråkig och att det är lämpligt att studera litteraturen och konventionen på samma språk.

Den franska originalversionen har också studerats i begränsad utsträckning. Detta metodval syftar till att belysa de språkliga nyanserna och hur dessa kan påverka förståelse av regelverket. Att utöver den svenska översättningen och den engelska originalversionen konsultera den franska originalversionen motiveras dessutom av att den franska versionen jämte den engelska och den svenska är bilagerad lag (1987:822) om internationella köp. Både den franska och den engelska originalversionen, till skillnad från exempelvis den spanska eller ryska, gäller med andra ord som lag i Sverige.

1.5 Terminologi

Det förekommer i denna uppsats att en engelsk eller fransk formulering eller rekvisit används i löpande text. Språkligt och estetiskt är det givetvis inte önskvärt att blanda flera språk men eftersom den svenska versionen av CISG endast är en översättning kan denna språkliga olägenhet trots allt motiveras. Förhoppningsvis ska detta inte störa läsaren allt för mycket utan snarare skapa tydlighet och stringens i resonemanget.

Slutligen bör läsaren uppmärksammas på att både formuleringen “befarat avtalsbrott” och “anteciperat avtalsbrott” förekommer i den svenska litteraturen på området. I en del framställningar används till och med de båda begreppen kombinerat, “befarat (anteciperat) avtalsbrott”.²⁹ I den engelskspråkiga litteraturen motsvaras befarat avtalsbrott av formuleringen “anticipatory breach”. I denna framställning används formuleringen “befarat” avtalsbrott eftersom det är ett mer vanligt förekommande ord i det svenska språket än “anteciperat”. Visserligen kan “anteciperat” eventuellt uppfattas som ett mer akademiskt ordval men eftersom “befarat” används som rubrik i den svenska köplagen är det lämpligt att använda sig av denna formulering vid studie av bestämmelsen.

²⁹ se exempelvis Hellner m.fl. 2020, s. 199.

Kapitel 2. Köplagen

2.1 Tillkomst och tillämpningsområde

Köprätten är ett stort rättsområde och regleras inte av endast en lag. Det köprättsliga systemet regleras bland annat av köplagen och konsumentköplagen (1990:932) men också av internationella konventioner. Dessutom är sedvanerätten och allmän avtalsrätt en viktig del av det köprättsliga systemet. Vilket regelverk som ska tillämpas avseende ett visst avtal eller situation beror på vad avtalet avser, vilka parterna är och hurvida köpet är internationellt eller inte.³⁰ Att det köprättsliga området förhåller sig på detta vis framgår exempelvis av 4 och 5 §§ köplagen. 4 § köplagen stadgar att lagen endast är tillämplig om konsumentköplagen inte är tillämplig. 5 § köplagen stadgar i sin tur att köplagen inte är tillämplig om lagen 1987:822 om internationella köp är tillämplig. Den senare lagen utgör den svenska kodifieringen av Förenta Nationernas konvention *Convention on Contracts for the International Sale of Goods* som antogs i Wien den 11 april 1980.

Den äldre köplagen (1905:38) är, trots att den är upphävd, viktig för den svenska civilrätten.³¹ 1905 års köplag var redan vid sin tillkomst ett samarbete mellan de nordiska länderna i syfte att åstadkomma en enhetlig köprättslig reglering grannländerna emellan. 70 år senare genomfördes en köplagsutredning som resulterade i SOU 1976:66. Utredningen ledde dock inte till någon ny köplag eftersom man istället valde att invänta resultatet från *United Nations Commission on International Trade Law* (förkortat UNCITRAL).³² Det arbete som UNCITRAL genomförde resulterade i CISG.

Noteras bör också för tydlighetens skull att köplagen endast är tillämplig vid köp av lös egendom. Detta framgår av 1 § köplagen som både stadgar att det ska vara fråga om ett köp och att köpet ska avse lös egendom.

³⁰ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 33.

³¹ jfr. Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 31.

³² KöpL * Karnov.

2.2 Köpeavtalet

Ett köp består av ett avtal. Det innebär att allmänna avtalsrättsliga principer och sedvänja kan ha betydelse för bedömningar avseende köplagen. Huvudregeln är att parternas förpliktelser är resultatförpliktelser.³³ Det betyder att den part som misslyckas med att prestera varan i det avtalade skicket och på avtalad tid inte har fullgjort sin förpliktelse. Om en part inte fullgör sin förpliktelse har ett avtalsbrott inträffat och motparten kan göra påföljder gällande.³⁴

Inom ett avtal brukar man, utöver att parterna ska stå för sina förpliktelser, säga att avtalsparterna har en lojalitetsplikt att iaktta. Munukka skriver i sin artikel *Lojalitetsplikten som rättsprincip* att principen om lojalitetsplikt kan beskrivas som en plikt att iaktta eller tillvarata motpartens intressen.³⁵ Munukka beskriver också lojalitetsplikten som närvarande i alla avtalsrättsliga sammanhang men att den är vag och föränderlig beroende på avtalsförhållandet och att rättsföljderna vid försummelse svårigen kan definieras.³⁶ Avtalsparterna i ett köpeavtal har alltså inte bara att förhålla sig till avtalet och att fullfölja sina förpliktelser enligt avtalet utan också att förhålla sig till den lojalitetsplikt som följer av avtalsrelationen. Avtalet ska med andra ord respekteras både med hänvisning till vad som avtalats och till lojalitetsplikten som följer av att det finns ett kontraktuell förbindelse mellan parterna.

2.3 Avtalsbrott och påföljder

Vid händelse av avtalsbrott tillhandahåller köplagen en reglering avseende vilka påföljder den part som drabbats av motpartens avtalsbrott kan göra gällande mot den avtalsbrytande motparten. Påföljdssystemet syftar till att sätta parten i samma ekonomiska ställning som parten skulle befunnit sig i om något avtalsbrott aldrig inträffat,³⁷ det vill säga det så

³³ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 21.

³⁴ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 21.

³⁵ Munukka 2010, s. 837.

³⁶ Munukka 2010, s. 837.

³⁷ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 145.

kallade positiva kontraktsintresset. Nedan presenteras påföljderna kortfattat och något förenklat för att skapa en bild över köplagens påföljdssystem.

Avhjälpande, omleverans, prisavdrag och rätt att hålla inne betalning

Dessa tre påföljder aktualiseras endast då avtalsbrottet består i fel i varan och det är alltså bara köparen som kan göra avhjälpande, omleverans, prisavdrag eller rätt att hålla inne betalning gällande.³⁸ Dessutom krävs att en så kallad neutral reklamation har gjorts till säljaren.³⁹ Att reklamationen är neutral innebär att den endast innehåller en angivelse av vilket fel som görs gällande.⁴⁰ Rätten att göra dessa påföljder gällande regleras av 30 § köplagen med hänvisningar.

Kräva fullgörelse

I det fall köparen inte betalar köpeskillingen i tid har säljaren som huvudregel rätt att kräva fullgörelse. Detta framgår av 52 § köplagen. Det krävs dock att köparens avtalsbrott inte beror på säljaren.⁴¹ Vid säljarens dröjsmål har köparen enligt 23 § köplagen rätt att kräva fullgörelse så länge det inte föreligger hinder för säljaren att prestera och att det utan rimliga uppoffringar från säljarens sida går att övervinna dess hinder.

Hävning

Den part som drabbats av motpartens avtalsbrott kan häva avtalet och på så sätt komma ifrån köpet. Vid köparens avtalsbrott krävs att dröjsmålet med betalning utgör ett väsentligt avtalsbrott för att hävning ska vara en möjlig påföljd. En viktig skillnad mellan bedömningen av vilka avtalsbrott som utgör grund för hävning mellan köparen och säljarens respektive möjligheter till påföljder är att bedömningen av avtalsbrottets grad av väsentlighet sker i avtalsbrottet som sådant. Avseende säljarens avtalsbrott görs bedömningen utifrån att avtalsbrottet ska ha varit väsentligt för köparen.⁴²

³⁸ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 151.

³⁹ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 150.

⁴⁰ KöpL * Karnov.

⁴¹ T. Håstad 2009, s. 168.

⁴² T. Håstad 2009, s. 168.

Skadestånd

En part som lidit skada till följd av motpartens avtalsbrott kan ha rätt till ersättning i form av skadestånd. I flera fall krävs det dock att den avtalsbrytande parten haft kontroll över avtalsbrottet eller att avtalsbrottet föranletts av någon form av försummelse.⁴³ Skadeståndet beräknas utifrån 67-70 §§ köplagen och syftar till att den skadelidande parten, enligt det positiva kontraktsintresset, efter erhållande av ersättning ska vara i samma ekonomiska situation som om motparten fullgjort sin förpliktelse i enlighet med avtalet.⁴⁴

2.4 Hävning och dess rättsverkningar

Hävning blir aktuellt när en avtalspart har ett intresse av att komma ifrån köpeavtalet.⁴⁵ Parternas skyldigheter enligt köpeavtalet bortfaller vid hävning enligt 64 § köplagen.⁴⁶ Prestationerna ska då gå åter. Rättsföljden blir annorlunda uttryckt både inhibition och restitution.⁴⁷ Efter hävning av avtalet har alltså både köpare och säljare, alldeles oberoende av vilken part som hävde avtalet, kommit ifrån avtalet.

För att möjlighet till hävning ska stå till buds förutsätts att någon av de i lag reglerade hävningsförutsättningarna föreligger. För att illustrera hävning som rättsfigur redogörs nedan i korthet för några bestämmelser som tillerkänner en part rätt att häva avtalet vid motpartens avtalsbrott.

25 §

Denna bestämmelse reglerar köparens rätt till hävning vid säljarens dröjsmål. För att köparen ska ha rätt att häva avtalet måste avtalsbrottet vara av väsentlig betydelse för köparen och säljaren måste ha insett det.

⁴³ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 148.

⁴⁴ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 149.

⁴⁵ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 148.

⁴⁶ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 148.

⁴⁷ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 203.

26 §

I det fall det är fråga om en tillverkningsvara, det vill säga en vara som tillverkats eller anskaffats av säljaren särskilt för köparen, ställs ytterligare krav på förutsättningarna för att köparen ska ha rätt att häva avtalet vid säljarens dröjsmål. För att rätt till hävning ska föreligga måste köparens syfte med köpet väsentligen bli förfelat genom dröjsmålet. Annorlunda uttryckt innebär det att köparen inte längre kommer att ha någon nytta av varan.⁴⁸ Kravet på att syftet med köpet väsentligen ska förfelas gäller dock endast om säljaren inte på något annat sätt kan tillgodogöra sig varan utan väsentlig förlust.

39 §

Vid fel i varan får köparen häva köpet om felet utgör ett väsentligt avtalsbrott och säljaren insåg eller borde ha insett det.

54 §

Bestämmelsen tillerkänner säljaren en rätt att häva avtalet vid köparens betalningsdröjsmål. Dröjsmålet måste dock utgöra ett väsentligt avtalsbrott för att rätt till hävning ska föreligga.

55 §

Säljaren får, med en hänvisning till 50 § 1 punkten köplagen, häva köpeavtalet om köparen inte medverkar till köpet. Köparen ska medverka till köpet på ett sådant sätt som skäligen kan förväntas av honom för att säljaren ska kunna fullgöra köpet. Exempel på skälig medverkan kan vara att köparen ska lämna information om den avtalade varans egenskaper så som exempelvis mått, färg eller liknande.⁴⁹

Sammanfattningsvis kan i denna del sägas att det, för att avtalet ska hävas, dels krävs tillfredsställande hävningsförutsättningar, dels att det företas en hävningsförklaring som når motparten. De bestämmelser som reglerar hävning vid köparens eller säljarens

⁴⁸ KöpL 26 § Karnov.

⁴⁹ KöpL 50 § Karnov.

avtalsbrott kräver alla att någon form av avtalsbrott har skett för att grund för hävning ska föreligga.

Vad som hittills i denna del är sagt om hävning gäller då avtalsbrott har inträffat. I nästkommande avsnitt beskrivs situationen då ett avtalsbrott, som vid sitt inträffande skulle komma att utgöra hävningsgrund, är förestående men ännu inte inträffat.

2.5 Befarat avtalsbrott

Ett *befarat avtalsbrott* kan utgöras av att en part förklarar att denne inte kommer fullgöra sin prestation i enlighet med avtalet.⁵⁰ Det kan också vara fråga om en part som ställer ett otillåtet krav som denne menar ska uppfyllas innan fullgörelse kan ske.⁵¹ Bestämmelserna om befarat avtalsbrott kan också aktualiseras även om det inte är klart uttalat att en part inte har för avsikt att fullgöra sina förpliktelser i enlighet med avtalet. En sådan situation kan vara att en eller flera omständigheter indikerar att parten inte kommer kunna prestera enligt avtalet. I denna situation är den juridiska benämningen "befarat avtalsbrott" tydligt och klargörande för vilka situationer regleringen är tänkt att träffa.

2.5.1 Hävning vid befarat avtalsbrott

Till skillnad från reglerna för hävning vid avtalsbrott är 62 § köplagen avseende hävning vid befarat avtalsbrott tillämplig oberoende av om det är köparen eller säljaren som önskar häva köpeavtalet.

62 §

Står det klart att det kommer att inträffa ett avtalsbrott som ger en part rätt att häva köpet, får denne häva redan före tiden för fullgörelsen. Hävningen är dock utan verkan, om motparten genast ställer godtagbar säkerhet för sin fullgörelse.

Bestämmelsen reglerar situationen där det för en part står klart att motparten inte kommer att fullgöra sin del av avtalet och är tillämplig på samtliga typer av avtalsbrott som

⁵⁰ Hellner m.fl. 2020, s. 106.

⁵¹ Hellner m.fl. 2020, s. 106.

regleras i köplagen⁵². Rätten att häva förutsätter att det befarade avtalsbrottet är av sådan art och väsentlighet att avtalsbrottet skulle ge rätt till hävning vid sitt inträffande. Det innebär att reglerna för hävning vid köparens eller säljarens avtalsbrott, som redogjorts för i avsnitt 2.4, måste beaktas även vid hävning vid befarat avtalsbrott. För att rätt till hävning vid befarat avtalsbrott ska föreligga kräver bestämmelsen alltså dels att avtalsbrottet skulle ha utgjort grund för hävning vid sitt inträffande, dels att det står klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa. De två förutsättningarna för rätt till hävning vid befarat avtalsbrott kommer i det följande för tydlighetens skull att behandlas var för sig.

2.5.1.1 Hävningsgrund

Rätt till hävning vid befarat avtalsbrott föreligger om avtalsbrottet vid sitt inträffande skulle föranleda rätt till hävning enligt de bestämmelser som tidigare redogjorts för. Det befarade avtalsbrottet ska vara hävningsgrundande i det fall det inträffar.⁵³ Den part som har för avsikt att häva avtalet vid befarat avtalsbrott måste således vara övertygad om att det väntade avtalsbrottet är av sådan karaktär att det vid sitt inträffande ger rätt till hävning.

Bedömningen avseende huruvida hävningsgrund föreligger tar sin utgångspunkt i vilka indikationer avtalsparten får. 62 § köplagen, till skillnad från 61 § om stoppningsrätt, ställer varken krav på eller ger ledning avseende vilka faktorer som ska beaktas vid bedömningen av huruvida hävningsgrund föreligger.⁵⁴ För mer om stoppningsrätt se nedan avsnitt 2.5.2.

Rekvisitets funktion föranleder i sig inte några större svårigheter i förhållande till frågeställningen men bedömningen som den hävande parten måste göra är givetvis inte helt enkel. Då det råder osäkerhet i förhållande till om hävningsgrund föreligger utgör hävning därmed ett risktagande.

⁵² Lehrberg 2008, s. 409.

⁵³ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 197.

⁵⁴ Ramberg & Herre 2019, *Köplagen: en kommentar*, s. 540.

2.5.1.2 *Står klart*

Rekvisitet “står klart” ställer krav både på förutsebarheten och bevisningen avseende det förstående avtalsbrottet.⁵⁵ Att det ska stå klart är ett högt ställt prognoskrav avseende sannolikheten att ett hävningsgrundande avtalsbrott ska inträffa. Vilka omständigheter som kan eller ska ligga till grund för att det ska anses stå klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa framgår dock inte av bestämmelsen. Ramberg och Herre ger visserligen viss vägledning i sin kommentar till köplagen där typfallet för vad som kan ligga till grund för bedömningen beskrivs som att köparen fått vetskap om att den vara som säljaren är i stånd att leverera är felaktig och säljaren saknar möjlighet att korrigera leveransen och leverera rätt vara.⁵⁶

Att det står klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa betyder dock inte nödvändigtvis att den förmodat avtalsbrytande parten står helt utan möjlighet att påverka situationen.⁵⁷ Det kommer till uttryck i 62 § andra meningen köplagen där det framgår att hävningen blir utan verkan om motparten genast ställer godtagbar säkerhet för sin fullgörelse.

Det står också klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa om situationen föranleds av en så kallad *obefogad hävning*. En obefogad hävning kan beskrivas som en hävning där den hävande parten häver avtalet i tron om att hävningsförutsättningar föreligger. Eftersom hävningsmeddelandet till motparten i sig utgör en förklaring att man önskar dra sig ur avtalet utgör den obefogade hävningen grund för hävning. En obefogad hävning signalerar till motparten att man inte har för avsikt att fullfölja sin del av avtalet vilket är detsamma som att låta motparten veta att man tänker begå avtalsbrott.⁵⁸ Det får alltså genom en obefogad hävning anses stå klart för motparten att den (obefogat) hävande parten kommer begå ett avtalsbrott och motparten har därmed i sin tur rätt att häva enligt 62 § köplagen.

⁵⁵ KöpL 62 § Karnov.

⁵⁶ Ramberg & Herre 2019, *Köplagen: en kommentar*, s. 540 f.

⁵⁷ Lehrberg 2008, s. 416 och Prop. 1988/89:76, s. 181.

⁵⁸ Håstad 2009, s. 183.

Det kan vara svårt för den hävande parten att bedöma prognosen och bevisningen avseende det befarade avtalsbrottet eftersom kraven på både bevisning och prognos är mycket högt ställda genom rekvisitet "står klart". I 1905 års köplag var kravet än högre ställt genom formuleringen "med till visshet gränsande sannolikhet".⁵⁹ Fullt så högt är kravet inte idag trots att dagens formulering också ställer mycket höga krav.

2.5.2 Stoppningsrätt

Denna uppsats behandlar endast frågan om hävning vid befarat avtalsbrott. Nämnas bör dock att hävning inte är parternas enda rättsliga verktyg vid ett befarat avtalsbrott. 61 § köplagen tillerkänner vardera parten en stoppningsrätt som alldeles kortfattat behandlas i detta avsnitt.

Stoppningsrätten ger köparen rätt att hålla inne sin prestation, det vill säga avvakta med betalning till dess att säljaren visar att denne kan leverera. För säljarens del innebär stoppningsrätten en rätt att hindra varans avlämnande till köparen tills dess köparen kan visa att denne har medel att betala avtalat pris.⁶⁰ Både vid köparens och säljarens utövande av stoppningsrätten i 61 § köplagen krävs att det "finns starka skäl att anta" att motparten inte kommer att fullgöra sin förpliktelse till följd av sitt handlingssätt eller ekonomiska förhållanden. De starka skälen kan utgöras av att omständigheterna vid tidpunkten för avtalad fullgörelse är kraftigt förändrade såsom vid ackordsförhandlingar, utmätningsförsök, krig eller andra stora handelshinder.⁶¹ Rättsföljden av utövande av stoppningsrätt blir dessutom att parten undgår ansvar för sin egen, till följd av utövandet av stoppningsrätten, försenade prestation.⁶²

I jämförelse med formuleringen i bestämmelsen om rätt till hävning vid befarat avtalsbrott, då det ska "stå klart", får sägas att kravet på indikationerna och bevisningen är lägre ställda vid utövande av stoppningsrätt. Att det förhåller sig på detta vis är

⁵⁹ Ramberg & Herre 2019, *Köplagen: en kommentar*, s. 539.

⁶⁰ KöpL 61 § Karnov.

⁶¹ KöpL 61 § Karnov.

⁶² KöpL 61 § Karnov.

tämligen självklart eftersom hävningsrätten är långt mer ingripande än stoppningsrätten och därför bör kräva större grad av sannolikhet.

Som tidigare nämnts är stoppningsrätten inte central i denna framställning men ändå viktig för förståelse av hävningsrätten vid befarat avtalsbrott. Hävning är inte den enda möjliga åtgärden en part kan vidta vid ett befarat avtalsbrott vilket är av betydelse för den fortsatta framställningen.

2.6 Skadestånd och skadebegränsningsplikt

Ett avtalsbrott medför, i största allmänhet, olägenheter och kostnader för den part som drabbas av avtalsbrottet. Ett exempel kan vara ett köpeavtal mellan en fabrik och en råvaruleverantör. I ett sådant avtalsförhållande är en typisk situation att säljaren inte levererar råvara enligt avtalet vilket resulterar i ett produktionsstopp under några dagar. Ett produktionsstopp innebär att fabriken i sin tur inte lyckas leverera till sina köpare som avtalat. Råvaruleverantörens oförmåga att fullgöra sin avtalsförpliktelse orsakar alltså fabriken en skada. När en skada uppstår till följd av ett avtalsbrott blir köplagens skadeståndsrättsliga reglering tillämplig vilket behandlas i detta avsnitt.

Grundläggande för den inomobligatoriska skadeståndsregleringen är att skadeståndsskyldigheten bygger på det så kallade kontrollansvaret. Det betyder att ansvarsfrihet föreligger om avtalsbrottet legat utom den avtalsbrytande partens kontroll. Eftersom det råder presumtion om att skadeståndsskyldighet föreligger vid avtalsbrott måste den avtalsbrytande parten kunna visa att avtalsbrottet låg utom dennes kontroll för att undgå skadeståndsansvar.⁶³ Vilka avtalsbrott som omfattas av respektive parts kontroll skapar stort utrymme för bedömning men i vart fall får force majeure-händelser anses utgöra händelser utom partens kontroll.⁶⁴ Ett hinder utanför partens kontroll utesluter skadeståndsskyldighet men inte motpartens rätt att häva avtalet.⁶⁵

⁶³ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt* s. 213.

⁶⁴ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 215.

⁶⁵ Svensson 2019, s. 301.

Av stor betydelse för skadeståndsrätten är också att ersättning endast kan utkrävas för skada om det föreligger adekvat kausalitet mellan avtalsbrottet och skadan. Generellt kan sägas att onormala, avlägsna och oberäkneliga följder av avtalsbrottet inte omfattas av skadeståndsskyldigheten.⁶⁶ Eftersom denna framställning inte tar sikte på att utreda rätten till skadestånd som sådan diskuteras varken kontrollansvar eller kausalitet i någon större utsträckning. Istället syftar detta avsnitt till att presentera den skadebegränsningsplikt som följer av rätten till ersättning för skada orsakad av en avtalspart.

2.6.1 Skadebegränsningsplikt

Tanken om att parter ska vara varandra lojala är grundläggande avtalsrätten. Skadebegränsningsplikten regleras i 70 § köplagen och bygger på lojalitetshänyn.⁶⁷ Annorlunda uttryckt kan skadebegränsningsplikten sägas vara en del av det vidare begreppet lojalitetsplikt. Bestämmelsen syftar till att få den skadelidande parten att agera aktivt på sådant sätt att skadan begränsas.⁶⁸ Skadebegränsningsplikten omfattas såväl av en positiv förpliktelse att vidta åtgärder som en negativ förpliktelse att underlåta att vidta åtgärder som kan förvärra skadan.⁶⁹ Den skadelidande parten ska agera som denne skulle ha gjort om det inte funnits någon alls att utkräva ersättning från.⁷⁰

70 § köplagen saknar angivelse för när skadebegränsningsplikten inträder. Bedömningen kring vilka åtgärder som skäligen kan vidtas görs utifrån den situation den skadelidande parten befann sig i vid skadans inträffande.⁷¹ HD uttalade i NJA 2017 s. 9 att skadebegränsningsplikten inträder då den skadelidande får klart för sig att denne drabbats av en skada.⁷² Avgörandet avser fråga om utomobligatoriskt skadestånd men förtydligar trots allt en allmän skadeståndsrättslig princip och därför bör ledning kunna tas av avgörandet även i fråga om inomobligatoriskt skadeståndsansvar.

⁶⁶ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 236.

⁶⁷ NJA 2017 s. 9, punkt 30.

⁶⁸ Prop. 1988/89:76, s. 205.

⁶⁹ Munukka 2007, s. 186.

⁷⁰ Ramberg & Herre 2019, *Köplagen: en kommentar*, s. 645.

⁷¹ Prop. 1988/89:76, s. 206.

⁷² NJA 2017 s. 9, punkt 33.

2.6.1.1 Skäligen åtgärder

Den skadelidande parten ska vid uppfyllande av skadebegränsningsplikten vidta "skäligen åtgärder" för att begränsa den uppkomna skadan. Skadebegränsningsplikten i 70 § köplagen anknyter till 68 § som reglerar genomförande av täckningstransaktion. En täckningstransaktion kan vara en välfunnen åtgärd för att uppfylla sin skadebegränsningsplikt.⁷³ Genom att en skadelidande köpare genomför ett täckningsköp vid säljarens avtalsbrott kan denne undvika avbrott i den egna produktionen och som en följd därav begränsa sin skada. Det innebär att en part kan tvingas avstå från att kräva fullgörelse och istället häva avtalet för att uppfylla sin skadebegränsningsplikt.⁷⁴ Med täckningstransaktion avses en transaktion med ett tidsmässigt och sakligt samband mellan det hävda köpet och täckningstransaktionen.⁷⁵ Det förutsätts också att täckningstransaktionen genomförs med omsorg. Det innebär att den part som genomför en täckningstransaktion måste ta hänsyn till pris, tänkbara inköpsställen och kvalitet för att ett tillfredsställande täckningsköp ska föreligga.⁷⁶

Vid bedömning av vad som är att betrakta som skäligen åtgärder enligt 70 § köplagen tas utgångspunkt i vad en förnuftig person skulle ha vidtagit för åtgärder i den skadelidande partens ställe om någon ersättning inte kunde utkrävas från motparten.⁷⁷ Trots denna generella utgångspunkt måste hänsyn tas till den skadelidande partens praktiska och finansiella möjligheter att vidta åtgärder som begränsar skadans omfattning.⁷⁸ Det är uppenbart att frågan om vad som utgör skäligen åtgärder kan bli föremål för diskussion och bedömning, både principiellt och i det specifika fallet.

Munukka menar att skadebegränsningsplikten avser skador som rimligen kunnat undvikas vilket inte är detsamma som att skadebegränsningsplikten omfattar alla skador

⁷³ Prop. 1988/89:76, s. 206.

⁷⁴ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 237.

⁷⁵ KöpL 68 § Karnov.

⁷⁶ KöpL 68 § Karnov.

⁷⁷ Ramberg & Herre 2019, s. 237.

⁷⁸ Ramberg & Herre 2019, s. 237 f..

som varit möjliga att undvika.⁷⁹ Trots att “rimligen” inte ger någon större vägledning kan uttalandet förstås som ett uttryck för att rekvisitet “skäligen åtgärder” inte ska tolkas alltför extensivt.

⁷⁹ Munukka 2007, s. 168.

Kapitel 3. The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods

Den svenska regleringen som redogjorts i föregående kapitel är i stor utsträckning harmoniserad med den internationella regleringen eftersom nuvarande köplag tagits fram med CISG och annan internationell reglering som förlaga. Dessutom kan CISG fungera som utfyllnad för det fall köplagen avtalats bort.⁸⁰ Trots att den svenska regleringen är mycket lik den internationella köprättsliga regleringen genom CISG så finns det skillnader. Dessa skillnader har betydelse för frågeställningarna i denna uppsats och några viktiga skillnader mellan köplagen och CISG presenteras därför i det följande. I detta kapitel presenteras alltså delar av CISG i syfte att identifiera skillnader i förhållande till köplagen.

3.1 Tillämpningsområde

Något förenklat kan sägas att konventionen är tillämplig på köpeavtal där parterna har sina respektive säten i olika medlemsländer. Det framgår av konventionens första artikel. Konventionen är tillämplig på “goods” som i svensk översättning kan sägas motsvara “gods” eller “vara” vilket inte är detsamma som köplagens tillämplighet på “lös egendom”. Dessutom är CISG, till skillnad från köplagen, enligt artikel 2 inte tillämplig på köp av aktier, värdepapper, valuta, fartyg, flygplan, svävare eller elektricitet. Konventionens tillämpningsområde är snävare än köplagens avseende den egendom som omfattas av regleringen eftersom köplagen är tillämplig på köp avseende all lös egendom.⁸¹

⁸⁰ Lehrberg 2019, s. 246.

⁸¹ KöpL 1 §. Det finns dock undantag från detta vida tillämpningsområde, se exempelvis KöpL 1 § tredje stycket som undantar köp av tomträtt från lagens tillämpningsområde och de generella inskränkningarna i 2-5 §§.

3.2 Köpeavtalet

Enligt den internationella köplagen har varje avtalspart ett strikt ansvar för fullgörelse av sina respektive förpliktelser.⁸² Visst utrymme för att undslippa det strikta ansvaret finns genom artikel 79 CISG som stadgar att ansvarsfrihet föreligger om avtalsbrottet orsakats av ett hinder utom partens kontroll då detta hinder inte skäligen kunde ha beaktats vid avtalets ingående. Vad som hittills är sagt avseende det strikta ansvaret och möjligheten till ansvarsfrihet kan sägas utgöra det så kallade kontrollansvaret, det vill säga att varje part i förhållande till fullgörande av sin förpliktelse svarar för allt som denne normalt kan påverka oberoende av om det var möjligt att påverka i det enskilda fallet eller inte.⁸³ Kontrollansvaret enligt artikel 79 CISG är likt köplagens kontrollansvar. Det finns dock en skillnad som består i att CISG medför en skyldighet att ersätta alla kostnader inom kontrollansvaret. Det görs ingen skillnad mellan direkta och indirekta förluster⁸⁴ i fråga om ersättning.

3.3 Avtalsbrott och påföljder

Påföljder vid säljarens avtalsbrott regleras i den internationella köplagen av artikel 45. Bestämmelsen är mycket vid och omfattar alla avtalsbrott som följer av att säljaren inte fullgör sin förpliktelse enligt avtalet. Köparens rätt till skadestånd påverkas inte av att köparen gör någon annan påföljd gällande i enlighet med artikel 46-52. Artikel 45 är tillämplig på alla avtalsbrott orsakade av säljaren.⁸⁵ På motsvarande sätt påverkas inte säljarens rätt till skadestånd av att denne gör någon annan påföljd gällande enligt artikel 62-55. Det följer av artikel 61.

Både köpare och säljare har vid händelse av motpartens avtalsbrott rätt att kräva fullgörelse i enlighet med artikel 46 respektive 62. Dessutom tillkommer påföljderna stoppningsrätt enligt artikel 61 och hävningsrätt enligt artikel 49. Utöver vad som hittills

⁸² Ramberg & Herre 2016, s. 46.

⁸³ Ramberg & Herre 2016, s. 47.

⁸⁴ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 155.

⁸⁵ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 136.

är sagt kan både köpare och säljare enligt artikel 74 rikta skadeståndskrav mot den avtalsbrytande parten.

3.4 Hävning och dess rättsverkningar

För att köparen ska ha rätt att häva ett avtal enligt artikel 49 krävs att ett väsentligt avtalsbrott har inträffat. Motsvarande gäller vid köparens avtalsbrott enligt artikel 64 som ger säljaren rätt att häva. I den engelska originalversionen av CISG utgörs rekvisitet av formuleringen “fundamental breach”. Vad som är att betrakta som ett *fundamental breach* framgår av artikel 25. Rekvisitet “fundamental breach” motsvaras i den svenska översättningen av rekvisitet “väsentligt avtalsbrott”. Enligt artiklarnas svenska översättning är förutsättningarna uppfyllda då avtalsbrottet i fråga medför sådan olägenhet att den i huvudsak berövar motparten vad han eller hon hade att vänta sig enligt avtalet. Det krävs dock att den avtalsbrytande parten eller någon annan förnuftig person i dennes ställe inte kunnat förutse ett sådant resultat. Förutsättningarna för hävning gäller både köpare och säljare och tar inte hänsyn till vad köpet avser.⁸⁶ Vid det fall en skälig tilläggstid har löpt ut har parten rätt att häva trots att avtalsbrottet inte är väsentligt.⁸⁷

3.5 Befarat avtalsbrott

Ett befarat avtalsbrott kan föreligga då en part inte kan eller inte har för avsikt att prestera. För att ett sådant avtalsbrott ska föreligga krävs dessutom både att det står klart att ett sådant avtalsbrott kommer att ske och att motparten kan förväntas begå sådant avtalsbrott.⁸⁸

3.5.1 Hävning vid befarat avtalsbrott

Hävning vid befarat avtalsbrott regleras av artikel 72 CISG. Bestämmelsen ger parten rätt att häva avtalet innan avtalsbrottet i fråga ägt rum och är ett uttryck för en önskvärd effektivitet i det köprättsliga systemet genom att göra det möjligt för en part att i ett tidigt

⁸⁶ Ramberg & Herre 2016, s. 45.

⁸⁷ Ramberg & Herre 2016, s. 45.

⁸⁸ Kihlman 2015, s. 535.

skede vidta åtgärder i samband med ett förestående avtalsbrott.⁸⁹ Bestämmelsen utgör en avvägning mellan å ena sidan vikten av att inte häva ett avtal som eventuellt kan fullgöras och å andra sidan att ingen part ska behöva stå fast vid en förpliktelse när det står klart att ett väsentligt avtalsbrott kommer inträffa.⁹⁰

Article 72

1. If prior to the date for performance of the contract it is clear that one of the parties will commit a fundamental breach of contract, the other party may declare the contract avoided.
2. If time allows, the party intending to declare the contract avoided must give reasonable notice to the other party in order to permit him to provide adequate assurance of his performance.
3. The requirements of the preceding paragraph do not apply if the other party has declared that he will not perform his obligations.

Till skillnad från 62 § köplagen ska den hävande parten som huvudregel enligt artikel 72(2) CISG meddela motparten om att hävning kan komma att ske, bestämmelsen innehåller alltså en underrättelseskyldighet.⁹¹ Denna underrättelseskyldighet innebär att motparten får möjlighet att klargöra situationen och eliminera misstanken om ett stundande avtalsbrott och först därefter eventuellt ställa säkerhet för sin fullgörelse.⁹² Om motparten tydligt uttalat att denne inte kommer att prestera föreligger ingen underrättelseskyldighet.⁹³ Det framgår av artikel 72(3) CISG.

Artikel 72, som ger både köpare och säljare rätt till hävning vid motpartens befarade avtalsbrott, utgör ett skydd för den part som riskerar att drabbas av att motparten inte fullgör sina förpliktelser enligt avtalet. Parten kan i en sådan situation komma ifrån avtalet genom att häva.⁹⁴

⁸⁹ Schwenzer & Schlechtriem 2010, s. 969 f.

⁹⁰ Bennett i Bianca & Bonell 1987, s. 526.

⁹¹ KöpL 62 § Karnov.

⁹² Ramberg & Herre 2019, *Köplagen: en kommentar*, s. 541.

⁹³ Bergem & Rognlien, s. 641.

⁹⁴ CISG artikel 81.

3.5.1.1 *Is clear*

Hävning vid befarat avtalsbrott föranleder svåra avvägningssituationer. Innan dess att ett avtalsbrott inträffat går det inte att med fullständig säkerhet veta att ett avtalsbrott kommer att inträffa. Det är därför alldeles uppenbart att det finns risk att hävning görs trots att det inte *is clear* och den felaktiga hävningen i sig utgör ett klart uttalande om att parten inte har för avsikt att fullgöra sina förpliktelser. Så länge motparten inte klart uttalat att denne inte kommer att fullgöra sina förpliktelser kan alltså partens egna agerande utgöra grund för hävning och leda till att parten blir ersättningskyldig för den skada han eller hon orsakar motparten.⁹⁵

I motsvarande mån som formuleringen “står klart” i den svenska köplagen skapar utrymme för bedömning kan rekvisitet “is clear” i artikeln bli föremål för diskussion. Det krävs inte fullständig säkerhet inför att ett avtalsbrott kommer inträffa för att rätt till hävning ska föreligga men en mycket hög grad av uppenbar sannolikhet måste föreligga.⁹⁶

I förhållande till rekvisitet “is clear” kan sägas att den franska originalversionen uppställer rekvisitet “il est manifeste” att ett avtalsbrott kommer att inträffa för att rätt till hävning ska föreligga.⁹⁷ *Il est manifeste* kan närmast översättas till att det ska vara uppenbart att ett avtalsbrott kommer att inträffa. *Il est manifeste* förefaller utgöra ett högre krav både på indikation och sannolikhet än *is clear* vilket ytterligare indikerar att rekvisitet kan bli föremål för diskussion och tolkningssvårigheter.

Indikationer på att motparten inte kommer prestera kan vara sviktande solvens, förödelse i motpartens anläggning genom exempelvis brand eller yttre faktorer såsom handelsrestriktioner och långvarig strejk.⁹⁸

⁹⁵ Bennett i Bianca & Bonell 1987, s. 528.

⁹⁶ Schwenzer & Schlechtriem 2010, s. 973.

⁹⁷ Artikel 72(1) CISG: “Si, avant la date de l'exécution du contrat, il est manifeste qu'une partie commettra une contravention essentielle au contrat, l'autre partie peut déclarer celui-ci résolu.”.

⁹⁸ Bergem & Rognlien, s. 641.

3.5.1.2 *Fundamental breach*

Köplagen ställer krav på att det vid det befarade avtalsbrottets inträffande skulle komma att föreligga hävningsgrund. I CISG utgörs hävningsgrunden av att det förestående avtalsbrottet ska vara *fundamental* vilket innebär att det befarade avtalsbrottet måste vara av sådan allvarlig grad att det berövar parten det denne hade rätt att förvänta sig av avtalet.⁹⁹ Avtalsbrottets allvarsgrad måste också ha varit förutsebar för den avtalsbrytande parten.¹⁰⁰ De avtalsbrott som är att betrakta som *fundamental* framgår av artikel 25. Artikel 49 och 64 specificerar vilka avtalsbrott som kan utgöra hävningsgrund vid befarat avtalsbrott.¹⁰¹

3.5.2 Stoppningsrätt

Rätt till hävning vid befarat avtalsbrott utgör ett komplement till bestämmelsen om stoppningsrätt enligt artikel 71 CISG. Tillsammans skapar de båda bestämmelserna möjlighet för parten att genom påtryckning få motparten att fullgöra sina förpliktelser eller, i värsta fall, komma ifrån avtalet redan innan ett avtalsbrott ägt rum.

Om det “becomes apparent” att motparten inte kommer fullgöra en väsentlig del av sin förpliktelse har parten rätt att utöva stoppningsrätten enligt artikel 71. Skillnaden i grad av sannolikhet och bevisläge mellan hävningsrätten och stoppningsrätten blir genom denna språkliga distinktion uppenbar. Kravet på sannolikhet och prognos i förhållande till att ett avtalsbrott kommer att inträffa är lägre ställt vid utövande av stoppningsrätt än vid hävningsrätt vilket förefaller logiskt eftersom stoppningsrätten är den mindre ingripande åtgärden av de två.

I den svenska översättningen utgörs rekvisitet “becomes apparent” av formuleringen “visar sig”. Rekvisitet i CISG motsvaras i den svenska köplagen av att det visar sig att “det finns starka skäl att anta”. Köplagen ställer alltså ett högre krav på sannolikhet än vad CISG gör vid utövande av stoppningsrätten.

⁹⁹ Schwenzer & Schlechtriem 2010, s. 972.

¹⁰⁰ Schwenzer & Schlechtriem 2010, s. 972.

¹⁰¹ Kihlman 2015, s. 535.

3.6 Skadestånd

Huvudprincipen avseende ersättning är att en skadelidande part genom skadestånd ska försättas i samma ekonomiska situation som om fullgörelse av avtalet hade skett. Enligt köplagen gäller att indirekta skador endast är ersättningsgilla om motparten varit culpös i sitt handlande.¹⁰² Som tidigare nämnt gör CISG dock ingen skillnad mellan direkta och indirekta förluster, se avsnitt 3.2. Istället tillämpas artikel 74 som innebär att den skadelidande har rätt till ersättning för all skada, dock inte inbegripet ersättning för skada utöver vad den skadevållande förutsåg, borde ha förutsett eller känt till som möjlig följd av avtalsbrottet.

3.6.1 Skadebegränsningsplikt

Principen om att ett skadelidande rättssubjekt är skyldigt att begränsa sin skada finns i de flesta konventionsländernas nationella köprättsliga regelverk och principen finns därför kodifierad även i CISG.¹⁰³ Skadebegränsningsplikten regleras av artikel 77 och syftar till att uppmuntra skadebegränsning.¹⁰⁴ Den part som gör gällande att ett avtalsbrott från motpartens sida föreligger ska vidta, i förhållande till omständigheterna, skäligen åtgärder för att minimera sin förlust. Den svenska översättningens "skäligen åtgärder" motsvaras av den engelska originalversionens "reasonable measures". Om sådana åtgärder inte vidtas kan ersättningsbeloppet komma att sättas ner. Det innebär att den skadelidande inte har rätt att bli kompenserad för skada denne kunnat undvika.¹⁰⁵

Bedömningen av vad som utgör en skälig åtgärd har sin utgångspunkt i vad en *reasonable man* skulle ha gjort i samma situation och på så sätt agera ekonomiskt rationellt.¹⁰⁶ Parten ska också agera i *good faith*.¹⁰⁷ Annorlunda uttryckt ska en skadelidande part agera förnuftigt och som om ingen möjlighet till skadestånd fanns.¹⁰⁸

¹⁰² Kihlman 2015, s. 549.

¹⁰³ Schwenger & Schlechtriem 2010, s. 1042.

¹⁰⁴ Knapp i Bianca & Bonell 1987, s. 566.

¹⁰⁵ Schwenger & Schlechtriem 2010, s. 1042.

¹⁰⁶ Ramberg & Herre 2016, s. 499.

¹⁰⁷ Ramberg & Herre 2016, s. 499.

¹⁰⁸ Kihlman 2015, s. 587.

För att en skadelidande part ska fullgöra sin plikt enligt artikel 77 kan denne bli tvungen att vidta en *substitute transaction*, det vill säga en täckningstransaktion, för att undvika eller minska skadan.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Schwenzer & Schlechtriem 2010, s. 1046.

Kapitel 4. Hävningsrätt eller hävningskyldighet; några argumentationsmodeller

Den rättsliga konstruktionen för hävning vid befarat avtalsbrott respektive skadebegränsningsplikt återfinns såväl i den svenska köplagen som i den internationella köplagen. Det är dels fråga om att varje avtalsförpliktelse ska fullgöras, dels att varje part är skyldig att begränsa den skada denne orsakas vid motpartens avtalsbrott.

I sin kommentar till CISG skriver Kihlman att det är en skadebegränsande åtgärd att så tidigt som möjligt avbryta rättsförhållandet, det vill säga häva avtalet.¹¹⁰ Kihlman menar att rätten till hävning enligt artikel 72 i förhållande till skadebegränsningsplikten i artikel 77 innebär att en part måste häva avtalet när det står klart att motparten inte kommer kunna leverera enligt avtalet. Kihlman menar också att rätten att häva inte kan beskrivas på annat sätt än som en skyldighet. Att det förhåller sig på det viset, det vill säga att rätten att häva enligt artikel 72 ska förstås som en skyldighet enligt artikel 77 råder det dock inte konsensus kring. I delar av doktrinen konstateras endast att det är oklart huruvida artikel 72 måste tillämpas för att den plikt som följer av artikel 77 ska fullgöras.¹¹¹ Andra verk tar ställning och argumenterar för det ena eller det andra alternativet.

För att tydliggöra argumentens olikheter följer i detta kapitel en sammanställning av de resonemang i förhållande till hävningsrätten vid befarat avtalsbrott och skadebegränsningsplikten som talar i respektive riktning. Detta kapitel syftar till att uppmärksamgöra skillnaden i resonemang och argumentation beroende på om hävningsrätten ska förstås som en skyldighet eller som en rätt. Argumenten beaktas oberoende av vilket regelverk de härleds ifrån.

¹¹⁰ Kihlman 2015, s. 535.

¹¹¹ Bergem & Rognlien 1991, s. 656.

4. 1 Hävningsskyldighet

4.1.1 Skadebegränsningsplikten inträde

Bergem och Rognlien skriver att skadebegränsningsplikten inträder då den skadelidande parten får vetskap eller borde fått vetskap om motpartens avtalsbrott eller befarade avtalsbrott och att skadebegränsningsplikten varar så länge skadan i fråga kan begränsas.¹¹² Schwenzer skriver att artikel 77 är tillämplig på alla former av avtalsbrott och kan aktualiseras även innan det faktiska avtalsbrottet har ägt rum.¹¹³ Oavsett om skadebegränsningsplikten inträder vid avtalsbrottet, då parten fått eller borde fått vetskap om avtalsbrottet eller innan avtalsbrottet kan ståpunkten förstås som att befarat avtalsbrott är ett avtalsbrott. Det betyder att skadebegränsningsplikten kan göras gällande innan dess att ett faktiskt avtalsbrott ägt rum. Annorlunda uttryckt innebär det att skadebegränsande åtgärder kan göras gällande i samband med ett befarat avtalsbrott. Hävning vid befarat avtalsbrott ska därmed förstås som en skyldighet.

4.1.2 Medveten passivitet

Bennett noterar, i Bianca & Bonell 1987, en koppling mellan artikel 72 och artikel 77.¹¹⁴ Senare i antologin menar Knapp att hävning vid befarat avtalsbrott är en skyldighet i förhållande till skadebegränsningsplikten om det befarade avtalsbrottet förväntas medföra en skada och hävningen är en skadebegränsande åtgärd.¹¹⁵ En förutsättning för att sådan skyldighet ska föreligga är dock att det står klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa. Om det inte *is clear* är hävning ett stort risktagande för den hävande parten och eftersom det är ett risktagande kan det inte anses vara en skyldighet.¹¹⁶ Annorlunda uttryckt menar Bennett att en part är skyldig att häva om det står klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa.

¹¹² Bergem & Rognlien, s. 655.

¹¹³ Schwenzer i Schwenzer & Schlechtriem 2010, s. 1043.

¹¹⁴ Bennet i Bianca & Bonell 1987, s. 528.

¹¹⁵ Knapp i Bianca & Bonell 1987, s. 566 f..

¹¹⁶ jfr Bennett i Bianca & Bonell 1987, s. 528.

Det kan inte vara förenligt med skadebegränsningsplikten att vara övertygad om att ett avtalsbrott kommer inträffa och passivt invänta att avtalsbrottet inträffar. Parten hade i den situationen kunnat häva, genomföra en täckningstransaktion och på så sätt drabbas av en mindre omfattande skada. Bennett menar att då skadan kan förväntas bli större av att vänta med att häva, det vill säga att den skadelidande parten förhåller sig passiv i förhållande till att det *is clear* att ett avtalsbrott kommer inträffa, är artikel 72 tillämplig och skadan hade kunnat minimeras i enlighet med artikel 77. Av den anledningen är artikel 72 att betrakta som en skyldighet i förhållande till att skadan ska begränsas enligt artikel 77.¹¹⁷ Även Bergem och Rognlien ansluter sig till uppfattningen att det inte är tillåtet att förhålla sig passiv till att det står klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa.¹¹⁸

Förtydligas bör dock i detta sammanhang att den skadelidande inte behöver vidta några åtgärder innan dess att han eller hon fått eller borde fått vetskap om avtalsbrottet.¹¹⁹ Det innebär att en part inte behöver vidta några skadebegränsande åtgärder vid ett eventuellt förestående skadeståndsgrundande avtalsbrott. Knapp menar att en part kan kräva fullgörelse i enlighet med avtalet istället för att häva vid befarat avtalsbrott enligt artikel 72.¹²⁰ Att kräva sådan fullgörelse ska inte påverka bedömningen av huruvida parten fullgjort sin skyldighet att begränsa en framtida skada. Skyldigheten att häva föreligger först då det står klart att ett avtalsbrott kommer inträffa. Stor vikt kommer med andra ord läggas vid rekvisitet "står klart" eftersom det är den punkten som främst kan bli föremål för bedömning. När rekvisitet "står klart" uppfyllts inträder skyldigheten att häva.

Mot bakgrund av att det inte är önskvärt att en part förhåller sig passiv är det dessutom nära till hands att förstå hävningsrätten som en skyldighet att häva i det fall parten bestämt sig för att häva i det fall avtalsbrottet faktiskt inträffar.¹²¹ Att leda en sådan situation i bevisning lär dock inte vara helt enkelt och det blir därmed svårt att som avtalsbrytande part nå framgång vid tvist. För fler eventuella svårigheter vid tvist se avsnitt 4.2.6.

¹¹⁷ Bennet i Bianca & Bonell 1987 s. 528 f..

¹¹⁸ Bergem & Rognlien, s. 656.

¹¹⁹ Ramberg & Herre 2016, s. 500, jfr Bergem & Rognlien 1991, s. 352 f..

¹²⁰ Knapp i Bianca & Bonell 1987, s. 565.

¹²¹ Munukka 2007, s. 168.

4.1.3 Täckningstransaktioner

Den kanske vanligaste åtgärden för att begränsa en skada i enlighet med artikel 77 CISG eller 68 § köplagen är att vidta en täckningstransaktion, se avsnitt 2.6.1.1 samt 3.6.1. Knapp menar att avtalet först måste hävas för att en täckningstransaktion ska kunna genomföras.¹²² Med andra ord kan en täckningstransaktion endast genomföras då det inte längre finns ett avtal mellan parterna. Schwenger menar att om ingående av ett täckningsköp i ett tidigt skede innebär att skadan blir mindre är den skadelidande parten skyldig att häva avtalet och vidta detta täckningsköp för att få full ersättning för sin skada.¹²³ Jag är av uppfattningen att detta resonemang innebär att om parten anser att en täckningstransaktion kommer att begränsa skadan av motpartens avtalsbrott är denne skyldig att häva avtalet så att täckningstransaktionen kan genomföras. Annorlunda uttryckt skulle den hävande partens egen uppfattning om täckningstransaktionens inverkan på skadebegränsningen kunna tala för att hävningsskyldighet föreligger då parten bedömer att täckningstransaktionen kommer att begränsa skadan. Om en part tror att hävning med efterföljande täckningstransaktion är skadebegränsande är parten skyldig att häva och genomföra en täckningstransaktion för att uppfylla sin skadebegränsningsplikt.

4.1.4 Stoppningsrätten som skyldighet

Bennett skriver att det är en skyldighet att utöva stoppningsrätten enligt artikel 71 för att uppfylla skadebegränsningsplikten enligt artikel 77 CISG.¹²⁴ Eftersom stoppningsrätten och hävningsrätten tillsammans skapar ett system med verktyg vid befarat avtalsbrott kan Bennets uttalande vara ett argument för att även hävningsrätten ska omfattas som en skyldighet enligt artikel 77.

4.1.5 Rätt att kräva fullgörelse är begränsad

I enlighet med den avtalsrättsliga principen *pacta sunt servanda* ska avtal och avtalsförpliktelser fullgöras. Som utgångspunkt kan sägas att parten har rätt att kräva fullgörelse, men att det till denna rätt finns undantag eftersom rätten att kräva fullgörelse

¹²² Knapp i Bianca & Bonell 1987, s. 567.

¹²³ Schwenger i Schwenger & Schlechtriem 2010, s. 1047.

¹²⁴ Bennett i Bianca & Bonell 1987, s. 528.

inte är ovillkorlig.¹²⁵ Eftersom principen om att avtal ska hållas är grundläggande finns anledning att begränsa situationerna för vilka denna princip tvingas ge vika för andra intressen. Ramberg och Herre menar att rätten att kräva fullgörelse kan falla bort om det innebär en mindre skada att häva avtalet och genomföra ett täckningsköp.¹²⁶ Skadebegränsningsplikten kan med andra ord innebära en inskränkning av rätten att kräva fullgörelse.¹²⁷ Om parten inte längre har rätt att kräva fullgörelse återstår endast alternativet att häva. Det betyder att om parten inte längre har rätt att kräva fullgörelse är denne skyldig att häva. Eftersom argumentet innebär att rätten till fullgörelse inte är absolut menar jag att det talar för att rätten till hävning vid befarat avtalsbrott kan förstås som en skyldighet.

4.1.6 Köplagens dispositivitet

Parterna kan i avtalet, med hänvisning till köplagens dispositivitet, avtala om att parterna inte har rätt att kräva fullgörelse. Avtalet behåller sin karaktär som ett köp där parterna har att fullgöra sina förpliktelser trots att rätt att kräva fullgörelse avtalats bort.¹²⁸ Att parterna avtalar på detta vis lär dock vara mycket sällsynt.¹²⁹ Trots att köplagens tillämplighet är en grundförutsättning för denna framställning kan köplagens dispositiva karaktär vara ett argument för att rätten att kräva fullgörelse inte nödvändigtvis är ovillkorlig. Jag menar att detta resonemang talar för att rätten att kräva fullgörelse inte är oinskränkbar och att det därmed kan vara lämpligt att se hävning vid befarat avtalsbrott som en borte gräns för hur långt rätten att kräva fullgörelse sträcker sig. Annorlunda uttryckt menar jag att eftersom krav på fullgörelse kan avtalas bort är det inte otänkbart att rätten att kräva fullgörelse kan begränsas genom att förstå hävningsrätten som en skyldighet.

¹²⁵ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 145.

¹²⁶ Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*, s. 237.

¹²⁷ Portin, Göran, *Uppsåtligt kontraktsbrott*, JFT 1971 s. 37 ff., 1971, se Munukka 2007, s. 170.

¹²⁸ Lehrberg 2019, s. 247 f..

¹²⁹ Lehrberg 2019, s. 247.

4.2 Hävningsrätt

4.2.1 Tillämparen uppmanas till försiktighet

Trots att Kihlman i sin kommentar till artikel 72 CISG tar ställning till förmån för en hävningskyldighet uppmanas tillämparen att vara försiktig vid bedömning av motpartens förstående avtalsbrott.¹³⁰ Att tillämparen bör agera med försiktighet kan möjligen skapa incitament att avstå hävning i det fall det inte råder visshet om att ett avtalsbrott kommer inträffa. Som tidigare visat, både avseende köplagen och den internationella köplagen, lär det vara i ytterst få situationer det råder fullständig säkerhet avseende avtalsbrottets inträffande bortsett från då motparten uttryckligt lämnat meddelande om att denne inte har för avsikt att prestera. Jag menar därför att Kihlmans uppmaning till försiktighet antyder att bestämmelsen inte bör förstås som en skyldighet.

4.2.2 Skadebegränsningsplikten inträde och avgränsning

I tysk praxis förekommer avgöranden avseende CISG som formulerat att det inte föreligger någon skyldighet att vidta skadebegränsande åtgärder så länge avtalet fortfarande gäller.¹³¹ Applicerat på frågan om hävning vid befarat avtalsbrott innebär det att det inte under några omständigheter kan vara en skyldighet att häva vid befarat avtalsbrott med hänvisning till att det är en skadebegränsande åtgärd eftersom hävningen företas när avtalet fortfarande är gällande mellan parterna.

Bedömningen av vilka åtgärder den skadelidande bör vidta tar sin utgångspunkt i vad som skäligen kunde förväntas av parten.¹³² I köplagspropositionen uttrycks att bedömningen ska utgå från situationen den skadelidande befann sig i vid avtalsbrottets inträffande,¹³³ vilket kan förstås som att skadebegränsningsplikten inträder i den stund skadan inträffar. Eftersom något avtalsbrott ännu inte inträffat då avtalet hävs vid befarat avtalsbrott aktualiseras skadebegränsningsplikten inte mot bakgrund av det i propositionen uttalade.

¹³⁰ Kihlman 2015, s. 536.

¹³¹ jfr. exempelvis *Venison Case*, CLOUT nr. 361, Oberlandesgericht Braunschweig, Tyskland, 28 oktober 1999, 2 U 27/99.

¹³² Prop. 1988/89:76, s. 206.

¹³³ Prop. 1988/89:76, s. 206.

Herre skriver i sin avhandling *Ersättningar i köprätten: särskilt om skadeståndsberäkning* att det, trots att skadebegränsningsplikten är central, är av stor vikt att kravet på att skäligen åtgärder vidtas är avgränsat. Kravet på att vidta åtgärder för att begränsa skadan måste begränsas på något vis.¹³⁴ Herre uttrycker också att en skadelidande inte ska vara skyldig att vidta skadebegränsande åtgärder innan dess att det inträffar ett skadeståndsgrundande avtalsbrott.¹³⁵ En inskränkning till att åtgärden ska vara skälig skapar en viss osäkerhet eftersom det är ett subjektivt rekvisit som kan bli föremål för svåra bedömningar. Som en konsekvens därav fordras ytterligare vägledning avseende vilka åtgärder som bör vidtas. Även Bergem och Rognlien menar att skadebegränsningsplikten inträder då den skadelidande parten får vetskap eller borde fått vetskap om motpartens avtalsbrott eller befarade avtalsbrott.¹³⁶

Herre skriver också i sin avhandling att åtgärder som inte faller inom ramen för normal affärsetik aldrig är att betrakta som en skälig åtgärd. Man ska som skadelidande inte vara skyldig att agera på ett sätt som kan skapa ryktesspridning eller liknande eftersom det skulle vara skadligt.¹³⁷ Farnsworth skriver att en skadebegränsande åtgärd enligt amerikansk avtalsrätt aldrig är att betrakta som skälig om åtgärden innebär en onödig börda, risktagande eller förnedring för den part som vidtar åtgärden.¹³⁸ Annorlunda uttryckt är hävning vid befarat avtalsbrott uteslutet, trots att åtgärden i sig är skälig, om hävningen exempelvis för med sig ett dåligt rykte eller innebär ett stort risktagande. Trots att Farnsworth uttryckligen beskriver den amerikanska förståelsen av "skäliga åtgärder" menar jag att resonemanget kan ges viss betydelse vid argumentation avseende CISG inte minst eftersom USA är en viktig aktör i internationell handel.¹³⁹

¹³⁴ Herre 1996, s. 579.

¹³⁵ Herre 1996, s. 580.

¹³⁶ Bergem & Rognlien, s. 655.

¹³⁷ Herre 1996, s. 581.

¹³⁸ Farnsworth 2004, s. 780.

¹³⁹ jfr Nationalencyklopedin, *USA*.

Torgny Håstad skriver att skadebegränsningsplikt enligt köplagen inträder när rätt till ersättning för skadan uppstått.¹⁴⁰ Det innebär att ett tvång att vidta en vidta åtgärder innan avtalsbrottet inträffat är uteslutet. Ett befarat avtalsbrott är mot bakgrund av det nyss nämnda inte ett avtalsbrott och eftersom endast avtalsbrott kan ge upphov till skadestånd enligt 67 § köplagen bör bestämmelserna om skadestånd och beräkning därav enligt 67-70 §§ köplagen inte komma ifråga vid befarat avtalsbrott. Munukka menar att utgångspunkten för den svenska rätten är såväl rätt till fullgörelse som rätt till full ersättning för skada och att den skadelidande inte är skyldig att vidta åtgärder för att begränsa skadan innan dess att hävning skett.¹⁴¹ Detta resonemang innebär, med hänvisning till att något avtalsbrott inte inträffat, att det inte kan bli fråga om hävningskyldighet och att skadebegränsningsplikten därmed inte aktualiserats.

Resonemanget ovan talar för att skadebegränsningsplikten inte bör förstås som en skyldighet. Varje avtalspart har rätt att agera som om motparten kommer att fullgöra sina förpliktelser i enlighet med avtalet.¹⁴² Det innebär att en avtalspart inte är skyldig att vidta närmast preventiva åtgärder för att begränsa en eventuell framtida skada.

Sammantaget måste skadebegränsningsplikten vara tydligt avgränsad för att vara ändamålsenlig och denna avgränsning bör inte omfatta hävning vid befarat avtalsbrott som en skyldighet eftersom skadebegränsningsplikten inträder först när ett avtalsbrott inträffat.

4.2.3 Hävning vid befarat avtalsbrott är inte en självklarhet

Rättsordningar med ursprung i *civil law* har historiskt inte gett parterna rätt till hävning vid befarat avtalsbrott.¹⁴³ I den franska rättens civilrättsliga regelverk *Code Civil* saknas hävningsrätt vid befarat avtalsbrott.¹⁴⁴ Den franska rätten har haft stort inflytande på

¹⁴⁰ T. Håstad 2009, s. 211.

¹⁴¹ Munukka 2007, s. 506.

¹⁴² Herre 1996, s. 579.

¹⁴³ Fountoulakis i Schwenzer & Schlechtriem 2010, s. 970.

¹⁴⁴ Fountoulakis i Schwenzer & Schlechtriem 2010, s. 970.

många andra rättsordningar¹⁴⁵ varför det är intressant att reglerna skiljer sig påtagligt från både köplagen och den internationella köplagen. Med hänvisning till att hävningsrätten är en förmån i CISG i förhållande till fransk rätt vore det möjligen alltför långtgående att förstå hävningsrätten som en skyldighet. En sådan förståelse skulle eventuellt inte vara möjlig mot bakgrund av den franska rättens historiska inflytande över europeisk rätt och Frankrikes makt i största allmänhet i internationella sammanhang¹⁴⁶. Klart är i vart fall att en i Frankrike verksam juridisk eller fysisk person skulle drabbas av stora skillnader beroende på var motparten har sitt säte. En sådan konsekvens är givetvis inte önskvärd mot bakgrund av att det får anses vara en vedertagen uppfattning att internationell handelsrätt bör harmoniseras så långt som möjligt. Jag menar alltså att det faktum att hävning vid befarat avtalsbrott saknas i ett så centralt och historiskt inflytelserikt regelverk som Frankrikes Code Civil talar för att förståelse av rätten som en skyldighet enligt CISG skulle möta motstånd och därmed inte kan motiveras.

4.2.4 Obefogade hävningar

Hellner m.fl. beskriver hävningskyldighet som otänkbart mot bakgrund av det risktagande det innebär att häva innan ett faktiskt avtalsbrott ägt rum.¹⁴⁷ I detta avseende menar man också att parten, eftersom denne inte är skyldig att häva vid ett inträffat kontraktsbrott, inte kan vara skyldig att häva innan kontraktsbrottet ägt rum ens i det fall motparten uttryckligen gjort klart att denne inte tänker prestera sin del av avtalet.¹⁴⁸

Att häva vid ett befarat avtalsbrott kräver en bedömning av huruvida förutsättningarna för hävning föreligger. Den hävande parten står enligt 62 § köplagen risken för att hävningsförutsättningar föreligger.¹⁴⁹ Sannolikheten för att avtalsbrottet kommer att inträffa kan vara stor och indikationerna kan vara starka, men säkerhet kan inte råda innan dess att avtalsbrottet faktiskt äger rum. Eftersom parten inte kan ha vetskap om att ett avtalsbrott kommer att inträffa utgör utövande av hävningsrätten ett risktagande.

¹⁴⁵ Nationalencyklopedin, *Code Civil*.

¹⁴⁶ Frankrike är exempelvis en av de fem permanenta medlemmarna i Förenta Nationernas säkerhetsråd.

¹⁴⁷ Hellner m.fl. 2020, s. 200.

¹⁴⁸ Hellner m.fl. 2020, s. 200.

¹⁴⁹ Lehrberg 2008, s. 416.

Inte ens i den situation där avtalsbrottet faktiskt inträffar är risken för att hävningsförutsättningar förelåg vid hävningstidpunkten helt eliminerad. Enligt CISG krävs ett väsentligt avtalsbrott för att möjligheten till hävning ska stå till buds. Det är inte självklart att en obefogad hävning utgör en sådan hävningsgrund varför det i sådant fall inte skulle vara riskabelt att häva. Ramberg och Ramberg skriver att en obefogad hävning är ett avtalsbrott men att det fortsatt krävs att avtalsbrottet är väsentligt för att ge parten rätt att häva.¹⁵⁰ Noteras bör att uttalandet avser avtalslagen men någon vägledning av resonemanget bör ändå kunna tas mot bakgrund av att köprätten bygger på avtalsrätt. Enderlein och Maskow menar att en obefogad hävning enligt artikel 72 CISG är ett väsentligt avtalsbrott vilket utgör grund för hävning.¹⁵¹ Denna ståndpunkt får stöd av Klara Håstad som menar att en obefogad hävning endast i undantagsfall inte uppfyller väsentlighetskravet i 25 § köplagen avseende säljarens avtalsbrott.¹⁵²

Då den hävande parten missbedömer situationen och häver avtalet trots avsaknad av tillräckliga hävningsförutsättningar riskerar parten att själv göra sig skyldig till ett avtalsbrott. En obefogad hävning ger motparten anledning att befara ett avtalsbrott.¹⁵³ Det risktagande som redan identifierats i detta avsnitt blir än större mot bakgrund härav eftersom den hävande parten, i tron om att hävningen är fördelaktig, istället själv blir avtalsbrytande och därav även skadeståndsskyldig till motparten. Skadeståndsskyldigheten grundar sig i detta avseende på att den obefogade hävningen ligger inom den felaktigt hävande partens kontroll och därmed omfattas av kontrollansvaret.¹⁵⁴

I köplagspropositionen anges att den hävande parten står risken för att de hävningsgrundande förutsättningarna faktiskt föreligger. Den hävande parten riskerar att själv bli skadeståndsskyldig för det fall det senare visar sig att hävningsgrund inte

¹⁵⁰ Ramberg & Ramberg 2019, s. 260.

¹⁵¹ Enderlein & Maskow 1992, s. 291 och Bennett i Bianca & Bonell 1987, s. 528.

¹⁵² K. Håstad 2010, s. 276.

¹⁵³ Bengtsson m.fl. 2009, s. 105.

¹⁵⁴ jfr. K. Håstad 2010, s. 278.

förelåg.¹⁵⁵ Det är med andra ord ett påtagligt risktagande att häva. Det förefaller därmed inte vara logiskt att tvinga en part till ett sådant risktagande.

Det går mot bakgrund av det anförda att argumentera för att risken för obefogade hävningar belastar den hävande parten. Det är därför inte proportionerligt att ålägga hävande parten en skyldighet att häva då denne i en sådan situation skulle tvingas in i ett stort risktagande.

4.2.5 Objektiva omständigheter som indikation

Att en part visar sig vara insolvent eller försatt i konkurs skulle kunna vara en tydlig indikation på att denne inte kommer kunna prestera och att hävning vid befarat avtalsbrott därmed blir aktuellt. Partens konkurs förefaller vara en objektiv omständighet som svårigen kan bli föremål för bedömning. Därav torde det, för det fall motparten är försatt i konkurs, inte innebära alls något risktagande att häva innan avtalsbrottet inträffat.

Bengtsson menar dock att rätt till hävning inte nödvändigtvis föreligger när motparten mellan avtalets ingående och avtalad tid för prestation försätts i konkurs eller på annat sätt blir insolvent. Att det förhåller sig på detta vis beror på att den i konkurs försatta parten, enligt 63 § första stycket köplagen, kan överlåta sin rätt.¹⁵⁶ Förpliktelsen kan alltså fullgöras trots att parten är försatt i konkurs. Noteras bör visserligen att Bengtssons uttalande är från 1967 och avser den äldre köplagen. Trots uttalandets ålder menar jag att resonemanget är av principiell karaktär och att det därför bör kunna tillmätas betydelse även idag. Jag menar att den hävande parten riskerar att missta sig om att hävningsförutsättningar vid befarat avtalsbrott föreligger mot bakgrund av att motparten försätts i konkurs. Motpartens konkurs får anses vara en klar indikation på att prestationen inte kommer att fullgöras och vid det fall det föreligger en hävningsskyldighet övergår sårigheten avseende hävningen till att avgöra graden av sannolikhet i förhållande till att konkursboet väljer att inträda i avtalet enligt 63 § köplagen. Med andra ord innebär motpartens konkurs eller insolvens inte att risken för parten att företa en obefogad hävning enligt resonemanget i avsnitt 4.2.4 elimineras.

¹⁵⁵ Prop. 1988/89:76, s. 181.

¹⁵⁶ Bengtsson 1967, s. 271.

Hävning vid befarat avtalsbrott utgör ett risktagande också mot bakgrund av att de indikationer som föranleder bedömningen av att det står klart att ett avtalsbrott kommer inträffa är föränderliga. Annorlunda uttryckt kan indikationer som grundar sig på omständigheter som förefaller vara objektiva skapa utrymme för bedömning. Detta resonemang visar ytterligare på att bedömningen av huruvida det står klart att ett avtalsbrott kommer inträffa är svår och inte bör belasta den eventuellt hävande parten som en skyldighet.

4.2.6 Talan vid tvist

I det fall det befarade avtalsbrottet blir föremål för prövning i allmän domstol eller skiljedomstol skulle en hävningskyldighet kunnat tänkas få något märkliga följder. Låt säga att den avtalsbrytande parten hävdar att den skadelidande parten inte begränsat sin skada i tillräckligt stor utsträckning enligt 70 § köplagen eller artikel 77 CISG med hänvisning till att denne inte fullgjort sin hävningskyldighet. I en sådan process skulle den avtalsbrytande parten vara kärke och den skadelidande parten svarande. Grunden för kärandetalan skulle vara att svaranden borde insett att käranden skulle begå ett hävningsgrundande avtalsbrott och att svaranden därmed varit skyldig att häva vilket denne inte gjort. Skälen för en sådan talan skulle kunna vara att käranden agerat så pass illojalt, vårdslöst eller på annat sätt klandervärt att det för svaranden stod klart att käranden inte skulle komma att fullgöra sin förpliktelse. På grund av svarandens underlåtelse att häva redan innan avtalsbrottets inträffande ska denne inte ges rätt till full ersättning för sin skada.

Den avtalsbrytande parten har bevisbördan för att den skadelidande parten inte uppfyllt sin skadebegränsningsplikt.¹⁵⁷ Som en följd av bevisbördans placering menar jag att en sådan talan skulle bli snudd på parodisk eftersom käranden skulle behöva argumentera för sitt eget illojala agerande och att svaranden borde ha insett att käranden inte var lojal. Att förstå hävningsrätten som en hävningskyldighet kan med hänvisning till detta resonemang inte motiveras.

¹⁵⁷ Ramberg & Herre 2016, s. 500.

4.2.7 Marknadspriset

Honnold och Flechtner tar uttryckligen avstånd från hävningsrätten som skyldighet. Deras argumentation tar utgångspunkt i att ingen med säkerhet kan veta hur marknaden för den genom avtalet köpta varan kommer att förändras.¹⁵⁸

Argumentet illustreras av Honnold och Flechtner med ett exempel där en köpare kort efter avtalets ingående vill frångå avtalet på grund av att marknadspriset sjunkit. Köparen meddelar säljaren men säljaren kräver fullgörelse. Vid avtalad leveransdag har marknadspriset sjunkit ytterligare. Köparen presterar inte och säljaren häver avtalet. Säljaren gör en större förlust än vad denne skulle ha gjort om hävning skett vid det första meddelandet om att köparen inte hade för avsikt att prestera. Säljaren kräver köparen på skadestånd motsvarande förlusten och köparen invänder att säljaren kunnat begränsa sin skada genom att häva vid köparens första meddelande.¹⁵⁹

Honnold och Flechtner menar att köparens invändning inte ska stå sig.¹⁶⁰ Om köparen varit övertygad om att marknadspriset skulle komma att fortsätta sjunka skulle denne själv varit tvungen att exempelvis sälja vidare varorna innan priset sjunkit ytterligare och på så sätt begränsa sin ekonomiska förlust till följd av förändringar på marknaden.¹⁶¹

Trots att Honnold och Flechtners ståndpunkt är tydlig är resonemanget och dess slutsatser inte helt lättbegripliga. Det centrala i argumentationen lär dock vara att ingen kan ha full kunskap om marknadsutvecklingen¹⁶² och att en part som tror att denne kommer gå med förlust på affären inte kan tvinga sin motpart att häva genom att meddela att fullgörelse inte önskas. Parten måste då själv agera för att minimera sin skada. Annorlunda uttryckt ska ingen part tvingas acceptera motpartens meddelande om att denne inte har för avsikt

¹⁵⁸ Honnold & Flechtner 2009, s. 594 f..

¹⁵⁹ Honnold & Flechtner 2009, s. 594 f..

¹⁶⁰ Honnold & Flechtner 2009, s. 594 f..

¹⁶¹ Honnold & Flechtner 2009, s. 594 f..

¹⁶² Ramberg & Herre 2016, s. 506, jfr Honnold & Flechtner 2009, s. 594 f..

att prestera, häva avtalet mot bakgrund av motpartens meddelande och på så sätt begränsa skadan.¹⁶³

4.2.8 Skadebegränsningsplikten är inte en skyldighet

Den danska juristen Lookofsky menar att artikel 77 CISG inte ska förstås som en skyldighet eftersom det för att betraktas som en skyldighet hade krävts att konventionen innehöll en påföljd vid brott mot denna påstådda skyldighet.¹⁶⁴ Någon sådan påföljd finns inte och Lookofsky menar därför att bestämmelsen endast ska förstås som att den som inte vidtar skäliga åtgärder inte heller har rätt till ersättning för de skador denne kunde ha undvikit och inte som en skyldighet.¹⁶⁵ Artikeln är formulerad på så sätt som Lookofsky beskriver, se avsnitt 3.6.1, men formuleringen utgör inte nödvändigtvis något hinder mot att förstå skadebegränsningsplikten som tvingande. Även Kihlman skriver att skadebegränsningsplikten endast är en skyldighet i förhållande till att ett brott mot den begränsar partens egna möjligheter att utkräva skadestånd från motparten.¹⁶⁶ Det synsätt som Lookofsky förtydligar kan dock utgöra ett argument mot hävningsrätten som en skyldighet. Om det inte i sträng rättslig bemärkelse är en skyldighet att begränsa sin skada kan det inte heller vara en skyldighet att vidta en viss åtgärd i skadebegränsande syfte.

4.3 Lojalitet

Utöver den tydliga uppdelningen av argument som talar för respektive mot en hävningsskyldighet finns ett centralt argumentationstema som kan användas för argumentation i båda riktningar. Resonemanget tar sin utgångspunkt i kontraktuell lojalitet och argument både för och mot en hävningsskyldighet kan alltså härledas från detta resonemang.

4.3.1 Skillnad mellan rättstraditioner

Generellt sett kan sägas att den romano-germanska rättstraditionen i större utsträckning välkomnar en kontraktuell lojalitetsplikt medan rättsordningar med grund i common law

¹⁶³ jfr. Honnold & Flechtner 2009, s. 594 f..

¹⁶⁴ Lookofsky 2002, s. 145.

¹⁶⁵ Lookofsky 2002, s. 145.

¹⁶⁶ Kihlman 2015, s. 587.

inte ställer sig bakom en sådan lojalitetsplikt.¹⁶⁷ Att det förhåller sig på detta vis är inte ett argument i sig, varken till fördel eller nackdel avseende lojalitetspliktens rättsliga status, men demonstrerar likväl att det inte finns någon gemensam uppfattning i frågan. Jag menar att diskrepansen avseende ståndpunkten i frågan om den kontraktuella lojalitetspliktens varande eller icke varande beroende på rättstradition kan vara en del av en förklaring till varför olika författare inom den köprättsliga doktrinen är av olika uppfattning i avvägningen mellan hävning vid befarat avtalsbrott och skadebegränsningsplikt på köprättens område. Annorlunda uttryckt menar jag alltså att de skilda uppfattningarna avseende en eventuell hävningskyldighet vid befarat avtalsbrott som återfinns i den internationella doktrinen eventuellt till viss del kan förklaras av att författarna är skolade och verksamma i olika rättsliga kontexter med olika rättstraditioner.

Det stridiga i förhållande till en kontraktuell lojalitetsplikt avser huruvida hänsyn till kontraktuell lojalitet är en plikt eller inte och på vilket sätt en sådan eventuell plikt kommer i uttryck i den internationella köprätten. Med anledning av lojalitetspliktens vida och något oklara innebörd kan olika typer av lojalitetshänsyn tala för skilda lösningar av frågan som denna uppsats behandlar.

4.3.2 Lojalitetsplikt

Lojalitetsplikten innebär att det finns fler förpliktelser genom ett avtal än vad som uttryckligen följer av avtalet och att varje part har att iaktta motpartens intresse vid uppfyllande av dessa.¹⁶⁸ Applicerat på frågeställningen i denna uppsats menar jag att det är förenligt med lojalitetsplikten att stå fast vid avtalet och därmed ge motparten chans till fullgörelse. Likväl menar jag att det är förenligt med lojalitetsplikten att häva, begränsa skadans omfattning och som en följd därav även begränsa omfattningen av motpartens skadeståndsskyldighet. Jag menar med andra ord att både hävning vid befarat avtalsbrott och fortsatt krav på fullgörelse kan vara att uppfylla lojalitetsplikten.

¹⁶⁷ Farnsworth, E. Allan, *Good Faith in Contract Performance*, i Beatson, Jack, och Friedman, Daniel, (red.), *Good Faith and Fault in Contract Law*, Oxford University Press, Oxford 1997, se Munukka 2007, s. 358.

¹⁶⁸ Munukka 2007, s. 461.

4.3.3 Avtalet som en samverkansform

Eftersom egenintresset i en avtalsrelation förväntas styra är lojalitetsplikten att betrakta som ett undantag från denna huvudregel¹⁶⁹ om att varje part agerar för sin egen vinning. Lindskog menar å ena sidan att de rättsekonomiska aspekterna är centrala i fråga om lojalitetsplikten medan Munukka å andra sidan menar att de rättsekonomiska argumenten inte är tillräckliga.¹⁷⁰ Lindskogs uttalande gjordes i en bolagsrättslig kontext men eftersom uttalandet i fråga avser lojalitetsplikt i avtalsförhållanden i största allmänhet¹⁷¹ menar jag att Lindskogs uppfattning kan tillmätas betydelse även i ett köprättsligt avtalsförhållande. Jag menar därför att det i vart fall är möjligt att förstå lojalitetsplikten som en plikt att tillvarata motpartens ekonomiska intressen.

Munukka menar att det utöver den klassiska synen på avtalsrätten, utväxlingsparadigmet, går att betrakta avtalsrätten som en samverkansform. Samverkansparadigmet innebär att avtal ingås i syfte att tillgodose båda parternas behov.¹⁷² Med utgångspunkt i denna samverkan syftar avtalet till att uppnå ett gemensamt mål där beaktande av lojalitetsplikten är alldeles fundamentalt.

4.3.4 God sed

Artikel 7(1) CISG reglerar att "god sed", eller den engelska originaltextens "good faith", ska iakttas vid tolkning av konventionen. Huruvida formuleringen "god sed" ska förstås som en kontraktuell lojalitetsplikt råder det delade meningar om.¹⁷³ Konstateras kan dock att iakttagande av god sed är en vag princip som kan härledas ur konventionens syfte och ändamål snarare än kontraktuell förpliktelse.¹⁷⁴

¹⁶⁹ Lindskog 2010, s. 67, särskilt not 135.

¹⁷⁰ Munukka 2007, s. 506.

¹⁷¹ Lindskog 2010, s. 67, särskilt not 135.

¹⁷² Munukka 2007, s. 462 f..

¹⁷³ jfr. Munukka 2007, s. 358.

¹⁷⁴ Munukka 2007, s. 357.

Eftersom den svenska köplagen saknar en kodifierad lojalitetsplikt¹⁷⁵ är det inte heller i den nationella kontexten helt tydligt hur den kontraktuella lojalitetsplikten ska betraktas. Det är med andra ord inte möjligt att beskriva kontraktuell lojalitetsplikt som något specifikt eftersom det dels råder delade meningar avseende huruvida en sådan plikt föreligger, dels avseende vad den innebär.

4.3.5 Lojalitetspliktens föränderlighet

Ytterligare en aspekt av lojalitetsplikten och dess inverkan i köprättsliga avtalsförhållanden är att graden av lojalitet som kan krävas är beroende av avtalsrelationens varaktighet i tiden.¹⁷⁶ Att ge avtalsrelationens varaktighet inverkan på bedömningen skulle troligtvis medföra att det i långvariga affärsrelationer, med hänvisning till lojalitet, är att föredra att stå fast vid avtalet och ge motparten chans till prestation. I fråga om långa avtals- och affärsrelationer menar jag därför att det är uteslutet att förstå hävningsrätten som en skyldighet. Parten uppfyller sin lojalitetsplikt genom att avvakta och ge motparten chans till att prestera enligt avtalet.

Jag menar dessutom i att lojalitetspliktens innebörd och styrka inte är definierad ens i det fall dess existens och funktion fastställs. Eftersom lojalitetsplikten är föränderlig kan den svårligen ligga till grund för stringenta resonemang.

¹⁷⁵ Munukka 2007, s. 356.

¹⁷⁶ Munukka 2007, s. 491.

Kapitel 5. Analys och diskussion

De norska juristerna Bergem och Rognlien menar att det är oklart om artikel 72 CISG måste tillämpas för att artikel 77 CISG ska uppfyllas.¹⁷⁷ Det är i deras uppfattning denna uppsats tar avstamp. Enderlein och Maskow vidgar frågan mot en skyldighet och menar att det inte finns någon skyldighet att häva, förutom i förhållande till skadebegränsningsplikten.¹⁷⁸ Uttalandet ger inget svar på uppsatsens frågeställningar men identifierar problematiken vilket skapar utrymme för diskussion och argumentation såväl på det nationella som det internationella planet. Jag menar att det finns utrymme för argumentation trots att flera andra internationella författare anser att hävningskyldighet föreligger.

Att argumentation kan ske i olika riktningar har demonstrerats i föregående kapitel och detta kapitel syftar till att urskilja de centrala bedömningspunkterna och utveckla dessa till en mer självständig diskussion. En grundpremiss för framställningen i allmänhet och för detta kapitel i synnerhet är att harmoni mellan den internationella och den nationella regleringen är eftersträvansvärd. Därför presenteras i det följande, likt föregående kapitel, en diskussion och argumentation för en gemensam uppfattning där ingen vikt läggs vid vilket regelverk ett visst resonemang härleds från.

5.1 Avtalets syfte

Väsentligt för frågeställningen är, i enlighet med Munukkas diskussion kring avtalets syfte, hur man ser på avtalet. Huruvida ett avtal ingås för parternas respektive egna vinning eller för deras gemensamma vinst är närmast en filosofisk fråga men ett försök till resonemang ska ändå göras med utgångspunkt i denna avvägning.

Skadebegränsningsplikten är både en positiv och en negativ förpliktelse. Ett lojalt agerande kan alltså vara både att häva och att avstå från hävning.¹⁷⁹ Annorlunda uttryckt är det dels lojalt att stå fast vid avtalet och ge motparten möjlighet att prestera in i det

¹⁷⁷ Bergem & Rognlien 1991, s. 656.

¹⁷⁸ Enderlein & Maskow 1992, s. 293.

¹⁷⁹ Munukka 2007, s. 186.

sista, dels lojalt att häva när man inser att motparten inte kommer kunna prestera så att denne kan avstå från kostsamma ansträngningar för fullgörelse av prestationen.

I det fall avtalet är att betrakta som en samverkansform, se avsnitt 4.3.3, med en gemensam vinst som mål är det nära till hands att låta lojalitetsplikten vara långtgående genom att parterna ska vara avtalet lojala och så länge som möjligt agera som att prestationerna kommer att fullgöras. Då avtalet är att betrakta som en samverkansform bör lojalitetsplikten få en framträdande roll och lojalitetsplikten bör dessutom komma i uttryck genom att parten ska avstå från att häva. Detta synsätt är inte förenligt med uppfattningen att hävning vid befarat avtalsbrott ska förstås som en skyldighet ens när det står klart att ett avtalsbrott kommer att inträffa.

Jag är i denna del av uppfattningen att det skulle stå fullständigt i strid med den grundläggande principen *pacta sunt servanda* om en part tvingas frånträda avtalet mot sin vilja som ett led i att vara lojal mot en motpart som inte agerat lojalt. Om den köprättsliga regleringen inte tillhandahåller långtgående möjligheter att kräva fullgörelse och rätt för parter att stå fast vid avtalet går avtalets hela syfte förlorat. Jag menar därför att en hävningsskyldighet inte är förenlig med avtalsrättens grundläggande principer om att avtal ska hållas och lojalitetsplikt.

5.2 Skadebegränsningspliktens inträde

En bedömningspunkt som återfinns både i den internationella och den svenska litteraturen är tidpunkten för skadebegränsningspliktens inträde.

I det fall skadebegränsningsplikten alltid kan göras gällande, det vill säga under hela avtalstiden, är det nära till hands att förstå hävning vid befarat avtalsbrott som en skyldighet. Stöd för detta återfinns i resonemang hänförliga till CISG, se avsnitt 4.1.1, och kan sammanfattas till att skadebegränsningsplikten är tillämplig på alla former av avtalsbrott, det vill säga även befarat avtalsbrott eftersom det är en form av avtalsbrott. Schwenzer expanderar detta ytterligare och menar att skadebegränsningsplikten är aktuell genom hela avtalsrelationen, det vill säga oberoende av om ett avtalsbrott har inträffat, befaras eller inte alls kan förutses.

Om ett befarat avtalsbrott inte är att likställa med ett avtalsbrott och skadebegränsningsplikten inträder först när ett avtalsbrott inträffar kan ingen part tvingas vidta en skadebegränsande hävning innan dess att ett faktiskt avtalsbrott inträffat. Det betyder med andra ord att hävning vid befarat avtalsbrott inte kan förstås som en skyldighet. Denna uppfattning finner dels stöd köplagspropositionen, dels i viss internationell praxis, se avsnitt 4.2.2.

Tilläggas kan i denna del att en lexikal tolkning av rätten till skadestånd enligt 67 § köplagen i förhållande till befarat avtalsbrott skulle innebära att endast det som är ett avtalsbrott föranleder rätt till skadestånd. Att befarat avtalsbrott både i köplagen och i CISG regleras av särskilda bestämmelser och har en egen benämning kan därför tala för att det inte kan likställas med ett inträffat avtalsbrott.

Den centrala bedömningspunkten består i hur ett befarat avtalsbrott ska inplaceras i köprätten. Frågan är om ett befarat avtalsbrott har samma status i förhållande till skadebegränsningsplikten som ett inträffat avtalsbrott. Sägås bör dock att argumentation avseende tidpunkten för skadebegränsningspliktens inträde inte har påträffats i någon större utsträckning i arbetet med denna uppsats. En övertygande analys kan därför svårligen åstadkommas i denna del.

5.3 Rätt att kräva fullgörelse

Ytterligare en viktig bedömningspunkt i frågan är hur rätten att kräva fullgörelse förhåller sig till både hävningsrätten vid befarat avtalsbrott och skadebegränsningsplikten. Schwenzer m.fl. menar att hävning vid befarat avtalsbrott är en av flera möjligheter och att fullgörelse kan krävas.¹⁸⁰ I motsats till denna uppfattning menar Ramberg och Herre att rätten till fullgörelse inte bör vara oändlig, se avsnitt 4.1.5. Knapp menar dessutom att det kan vara ett risktagande i förhållande till artikel 77 CISG att kräva fullgörelse.¹⁸¹

Om rätt till fullgörelse kan inskränkas kan en hävningskyldighet vid befarat avtalsbrott motiveras på den grunden att det är en skälig begränsning av rätten till fullgörelse. Om

¹⁸⁰ Schwenzer m.fl. 2012, s. 518.

¹⁸¹ Knapp i Bianca & Bonell 1987, s. 567.

rätt till fullgörelse istället är att betrakta som oinskränkbar är en hävningskyldighet utesluten.

En långtgående rätt att kräva fullgörelse kan vara motiverad mot bakgrund av avtalets syfte. Att rätten att kräva fullgörelse inte bör vara absolut vinner dock stöd i Bennetts resonemang om att en part inte ska förhålla sig passiv och se på när avtalsbrottet inträffar. Att en part har rätt att kräva fullgörelse, trots vetskap om att hävning kan företas och att skadan genom hävning kan begränsas, är enligt min mening en alltför långtgående rätt att kräva fullgörelse och därmed också i strid med lojalitetsplikten.

Rätten att kräva fullgörelse bör vara långtgående men likväl tydligt avgränsad. En lämplig avgränsning menar jag är att fullgörelse inte kan krävas när skadan begränsas av att avstå fullgörelse. Förståelse av de rättsliga konstruktionerna som ett hävningstvång kan mot bakgrund av detta resonemang motiveras.

5.4 Risken för obefogade hävningar

Resonemanget kring risken för obefogade hävningar, se avsnitt 4.2.4, är centralt i argumentationen mot en hävningskyldighet, framförallt i förhållande till att det innebär ett ekonomiskt risktagande för den hävande parten då denne riskerar att bli skadeståndsskyldig för den skada motparten åsamkas till följd av en obefogad hävning. Argumentet kan eventuellt försvagas med ett resonemang kring medvållandeansvar.

5.4.1 Medvållandeansvar

Skadebegränsningsplikten utgör en förlängning av medvållandeansvaret.¹⁸² Ansvaret fördelas efter vilken mån den skadelidande varit medvållande.¹⁸³ Det innebär att den part som företar en obefogad hävning inte nödvändigtvis blir skadeståndsskyldig i samma utsträckning som tidigare anförts. Att leda sin motpart till att tro att ett befarat avtalsbrott föreligger skulle möjligen utgöra ett försumligt agerande. Om skadan orsakad av en obefogad hävning inträffat till följd av partens försumliga agerande menar jag att detta försumliga handlande bör kunna betraktas som ett medvållande som alltså innebär att

¹⁸² Munukka 2007, s. 168 och SOU 2002:41, s. 44.

¹⁸³ Munukka 2007, s. 168.

skadeståndet kan sättas ned. Mot bakgrund av detta resonemang menar jag att det risktagande en hävning vid befarat avtalsbrott innebär inte nödvändigtvis är så stort som tidigare anfört.

Noteras bör i detta sammanhang att medvållandeansvar inte finns reglerat i CISG. Innehållet i artikel 7.4 *UNIDROIT Principles* är däremot avsedd att utgöra utfyllnad. Avsaknaden av regler om medvållandeansvar i CISG ska därmed inte förstås som att något sådant ansvar inte alls finns i den internationella köprätten trots att CISG inte innehåller någon regel om medvållandeansvar.¹⁸⁴ För läsarens kännedom kan sägas att UNIDROIT är en mellanstatlig organisation som grundades år 1926 i syfte att främja harmonisering och kodifikation på privaträttens område i medlemsländerna.¹⁸⁵ UNIDROIT Principles kan exempelvis användas vid avtalsparternas lagval.¹⁸⁶

Sammantaget menar jag i denna del att argument mot hävningsskyldighet med grund i att risken för obefogade hävningar är stor och att detta risktagande inte bör vara tvingande för en hävande part i viss mån kan avfärdas. Motparten kan komma att betraktas som medvållande till sin egen skada eftersom denne försatt den hävande parten i tron om att hävningsförutsättningar förelåg och att den hävande parten därför hävde avtalet.

Att hävning vid befarat avtalsbrott innebär ett risktagande för den hävande parten kan vara ett argument mot en hävningsskyldighet. Jag menar att argumentet är svagt eftersom det inte är givet att den obefogade hävningen medför ekonomiska konsekvenser för den hävande parten. Annorlunda uttryckt finns det anledning att inte lägga alltför stor vikt vid argumentet om att en hävningsskyldighet utgör ett påtvingat risktagande. Hävning vid befarat avtalsbrott kan vara ett risktagande men konsekvenserna blir inte nödvändigtvis särskilt stora.

¹⁸⁴ jfr. Ramberg & Herre 2016, s. 463.

¹⁸⁵ Nationalencyklopedin, *UNIDROIT*.

¹⁸⁶ se exempelvis C. Ramberg 2014, s. 578.

Kapitel 6. Sammanfattning och slutsats

Flera på området framstående verk argumenterar för att det genom regleringen föreligger en hävningsskyldighet. Genom den gjorda indelningen av argument och vidare med egen analys i kapitel fem har jag dock visat att denna uppfattning och förståelse inte är given ens på det internationella planet. Trots den internationella litteraturens dignitet är jag av uppfattningen att de argument som talar mot en sådan skyldighet är många och starka, inte minst ur lojalitetshänsyn.

Ett avtalsbrott eller befarat avtalsbrott föranleds av motpartens mer eller mindre illojala agerande. Att genom en hävningsskyldighet tvinga den skadelidande parten att agera lojalt mot den illojala motparten och avstå fullgörelse är i min mening inte skäligt. Jag menar att lojalitetsplikten bör komma i uttryck genom att rätten till fullgörelse är långtgående. Ytterligare ett viktigt argument i denna riktning är att ett tvång att avstå från att kräva fullgörelse är ingripande och endast bör ske i undantagsfall.

Jag menar också att vikten av lojalitet i avtalsförhållandet talar för att den part som befarar motpartens avtalsbrott ska ha rätt att ge motparten chans att prestera trots att det för parten står klart att avtalsbrott kommer ske. Partens rätt att ge motparten chans att prestera tillgodoses till viss del, både i köplagen och i den internationella köplagen, av möjligheten att ställa godtagbar säkerhet för sin fullgörelse. Denna möjlighet har dock inte behandlats i uppsatsen.

Även då det råder stor sannolikhet för att ett avtalsbrott kommer inträffa kan ingen med säkerhet veta att så kommer ske, i vart fall inte då misstanken grundar sig på något annat än ett uttryckligt meddelande om att motparten inte har för avsikt att prestera. Bedömningen avseende huruvida det står klart att ett avtalsbrott kommer att ske är sannolikt svår och den hävande parten står risken för att hävningsförutsättningar föreligger vid tidpunkten för hävningen. Jag menar mot bakgrund av detta att det inte vore skäligt att med en hävningsskyldighet tvinga parten till ett sådant risktagande.

Det kan dessutom vara ett risktagande dels att häva, dels att avstå hävning. Risktagandet ligger i att antingen avstå hävning och eventuellt inte få full ersättning för sin skada med hänvisning till skadebegränsningsplikten eller att häva avtalet och själv bli

skadeståndsskyldig då det visar sig att hävningen var obefogad. Risken att göra en obefogad hävning kvarstår även i det fall det med framgång går att argumentera för att de ekonomiska konsekvenserna är begränsade med hänvisning till resonemanget om medvållandeansvar. Jag menar att ingen part ska tvingas in i ett risktagande och att hävning vid befarat avtalsbrott därmed inte bör betraktas som en sådan skyldighet. Av den anledningen är den rättsliga konstruktionen med *möjlighet* till hävning vid befarat avtalsbrott välbehövlig som en rätt.

Jag konstaterar att den kontraktuella lojalitetsplikten är av stor betydelse för frågeställningen i denna uppsats. Lojalitetsresonemangen är komplexa och kan användas för argumentation i skilda riktningar. Mot bakgrund av de resonemang och argument som presenterats i denna uppsats menar jag att lojalitetsplikten sammantaget talar för att hävning vid befarat avtalsbrott bör förstås som en rätt och inte som en skyldighet.

Sammanfattningsvis kan sägas att övertygande argumentation kan föras både för och mot en hävningsskyldighet. Den internationella doktrinen, med bland andra Knapp och Bennet i Bianca & Bonell 1987 och Schwenzer i Schwenzer & Schlechtriem 2010 i spetsen, i huvudsak argumenterar för att regleringen ska förstås som en hävningsskyldighet. I enlighet med det ovan anförda är jag av motsatt uppfattning trots den internationella doktrinens betydelse som köprättslig rättskälla. De viktigaste argumenten för min ståndpunkt är att skadebegränsningsplikten ska anses inträda först när ett avtalsbrott inträffat samt att lojalitetspliktens placering och innebörd medför att rätten till fullgörelse bör vara långtgående. Min slutsats och ståndpunkt är således att hävningsrätten inte ska förstås som en hävningsskyldighet, varken vid tillämpning av köplagen eller den internationella köplagen.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Sverige

Proposition. 1988/89:76, *Om ny köplag*

SOU 1976:66, *Köplag*

SOU 2002:41, *Konsumentskydd vid finansiell rådgivning*

Internationellt

Lag av den 24 maj 1907 “Lov om kjøp”, LOV-1907-05-24-2

Lag av den 13 maj 1988 “Lov om kjøp”, LOV-1988-05-13-27

The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods

UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts, 2016

United Nations Conference on Contracts for the International Sale of Goods, Official Records II, Vienna, 10 March-11 April 1980, New York 1981. (cit. Official Records)

Litteratur

Böcker

Almén, Tore och Eklund, Rudolf, *Om Köp Och Byte Av Lös Egendom : Kommentar till Lagen Den 20 Juni 1905*, fjärde upplagan, ombesörjd av Rudolf Eklund, Norstedt, Stockholm, 1960. (cit. Almén 1960)

Bengtsson, Bertil, *Hävningsrätt Och Uppsägningsrätt Vid Kontraktsbrott*, Institutet För Rättsvetenskaplig Forskning, Norstedt, Stockholm, 1967. (cit. Bengtsson 1967)

Bengtsson, Bertil, Ullman, Harald och Unger, Sven, *Allehanda Om Skadestånd I Avtalsförhållanden*, Jure, Stockholm, 2009. (cit. Bengtsson m.fl. 2009)

Bergem, John Egil och Rognlien, Stein, *Kjøpsloven 1988 Og FN-konvensjonen 1980 Om Internasjonale Løsørekjøp : Kommentar*, Juridisk Forlag, Oslo, 1991. (cit. Bergem & Rognlien 1991)

Bianca, C. Massimo och Bonell, Michael Joachim, *Commentary on the International Sales Law : the 1980 Vienna Sales Convention*, Giuffrè, Milano, 1987. (cit. Bianca & Bonell 1987)

Enderlein, Fritz och Maskow, Dietrich, *International sales law: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods : Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods : commentary*, Oceana, New York, 1992. (cit. Enderlein & Maskow 1992)

Farnsworth, E. Allan, *Contracts*, fjärde upplagan, Aspen Publishers, New York, 2004. (cit. Farnsworth 2004)

Hellner, Jan, Hager, Richard och Persson, Annina, H, *Speciell Avtalsrätt II : Kontraktsrätt Andra Häftet Allmänna Ämnen*, sjunde upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2020. (cit. Hellner m.fl. 2020)

Herre, Johnny, *Ersättningar i Köprätten : Särskilt Om Skadeståndsberäkning*, Diss., Rättsvetenskapliga institutionen, Handelshögskolan, Stockholm, 1996. (cit. Herre 1996)

Honnold, John O. och Flechtner, Harry M., *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*, fjärde upplagan, Kluwer Law International, New York, 2009. (cit. Honnold & Flechtner 2009)

Håstad, Klara, *Obefogade hävningsförklaringar*, i Lambertz, Göran, Lindskog, Stefan Möller, Mikael, (red.), *Festskrift till Torgny Håstad*, Iustus, Uppsala, 2010. (cit. K. Håstad 2010)

Håstad, Torgny. *Köprätt : Och Annan Kontraktsrätt*, sjätte upplagan, Iustus, Uppsala, 2009. (cit. T. Håstad 2009)

Kihlman, Jon, *CISG : En Kommentar*, Karnov Group, Stockholm, 2015. (cit. Kihlman 2015)

Kihlman, Jon, Munukka, Jori och Svensson, Ola, *Köplagen : En Kommentar*, Karnov Group, Stockholm, 2017. (cit. Kihlman m.fl. 2017)

Kleineman, Jan, *Rättsdogmatisk metod*, i Korling, Fredric och Zamboni, Mauro, (red.), *Juridisk Metodlära*, första upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2013. (cit. Kleineman 2013)

Lehrberg, Bert, *Köprätt Enligt 1990 Års Köplag*, första upplagan, Institutet För Bank- Och Affärsjuridik, Jure, Stockholm, 2008. (cit. Lehrberg 2008)

Lindskog, Stefan, *Lagen om handelsbolag och enkla bolag – En kommentar*, andra upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2010. (cit. Lindskog 2010)

Lookofsky, Joseph, *Understanding the CISG in Scandinavia : a Compact Guide to 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, andra upplagan, DJØF, Köpenhamn, 2002. (cit. Lookofsky 2002)

Munukka, Jori, *Kontraktuell Lojalitetsplikt*, Diss., Stockholms Universitet, Stockholm, 2007. (cit. Munukka 2007)

Ramberg, Jan, och Herre, Johnny, *Internationella Köplagen (CISG) : En Kommentar*, fjärde upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2016. (cit. Ramberg & Herre 2016)

Ramberg, Jan och Herre, Johnny, *Allmän Köprätt*, nionde upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2019. (cit. Ramberg & Herre 2019, *Allmän köprätt*)

Ramberg, Jan och Herre, Johnny, *Köplagen : En Kommentar*, tredje upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2019. (cit. Ramberg & Herre 2019, *Köplagen: en kommentar*)

Ramberg, Jan och Ramberg, Christina, *Allmän Avtalsrätt*, elfte upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2019. (cit. Ramberg & Ramberg 2019)

Sandgren, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*, tredje upplagan, Norstedts Juridik, Stockholm, 2015. (cit. Sandgren 2015)

Schwenzer, Ingeborg H., Fountoulakis, Christiana och Dimsey, Mariel, *International Sales Law*, andra upplagan, Hart, Oxford, 2012. (cit. Schwenzer m.fl. 2012)

Schwenzer, Ingeborg och Schlechtriem, Peter, *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*, Schwenzer, Ingeborg (red), tredje upplagan, Oxford University Press, Oxford, 2010. (cit. Schwenzer & Schlechtriem 2010)

Zeller, Bruno, *CISG and the Unification of International Trade Law*, Routledge-Cavendish, New York, 2007. (cit. Zeller 2007)

Tidskriftsartiklar

Lehrberg, Bert, *Köplagens dispositiva karaktär*, SvJT 2019 s. 236–254. (cit. Lehrberg 2019)

Munukka, Jori, *Lojalitetsplikten som rättsprincip*, SvJT 2010 s. 837–848. (cit. Munukka 2010)

Ramberg, Christina, *UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts anteckningar från 20-årsjubileet i Rom 9–10 maj 2014*, SvJT 2014 s. 578–582. (cit. C. Ramberg 2014)

Svensson, Ola, *Tankar om hävningsreglerna i köplagen*, SvJT 2019 s. 295–311. (cit. Svensson 2019)

Lagkommentarer

Munukka, J., Köplag (1990:931) *, Karnov 2017-01-01, (JUNO). (cit. KöpL * Karnov)

Munukka, J., Köplag (1990:931) 26 §, Karnov 2017-01-01, (JUNO). (cit. KöpL 26 § Karnov)

Munukka, J., Köplag (1990:931) 50 §, Karnov 2017-01-01, (JUNO). (cit. KöpL 50 § Karnov)

Munukka, J., Köplag (1990:931) 61 §, Karnov 2017-01-01, (JUNO). (cit. KöpL 61 § Karnov)

Munukka, J., Köplag (1990:931) 62 §, Karnov 2017-01-01, (JUNO). (cit. KöpL 62 § Karnov)

Munukka, J., Köplag (1990:931) 68 §, Karnov 2017-01-01, (JUNO). (cit. KöpL 68 § Karnov)

Rättsfall

Köplagen

Multitotal, NJA 2017 s. 9

Internationella köplagen

Italian shoes case XIII, CLOUT nr. 130, Oberlandesgericht Düsseldorf, Tyskland, 14 januari 1994, 17 U 146/93

www.cisg-online.org

Venison Case, CLOUT nr. 361, Oberlandesgericht Braunschweig, Germany, 28 oktober 1999, 2 U 27/99

www.cisg-online.org

Downs Invest P/L v. Perwaja Steel SDN BHD, CLOUT nr. 631, Supreme Court of Queensland, Australien, 17 november 2000, SC No 10680 of 1996

www.cisg-online.org

Internetlänkar

Nationalencyklopedin, *Code Civil*, (hämtad 2021-04-09)

<http://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/code-civil>

Nationalencyklopedin, *UNIDROIT*, (hämtad 2021-04-12)

<http://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/unidroit>

Nationalencyklopedin, *USA*, (hämtad 2021-04-19)

<http://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/usa>